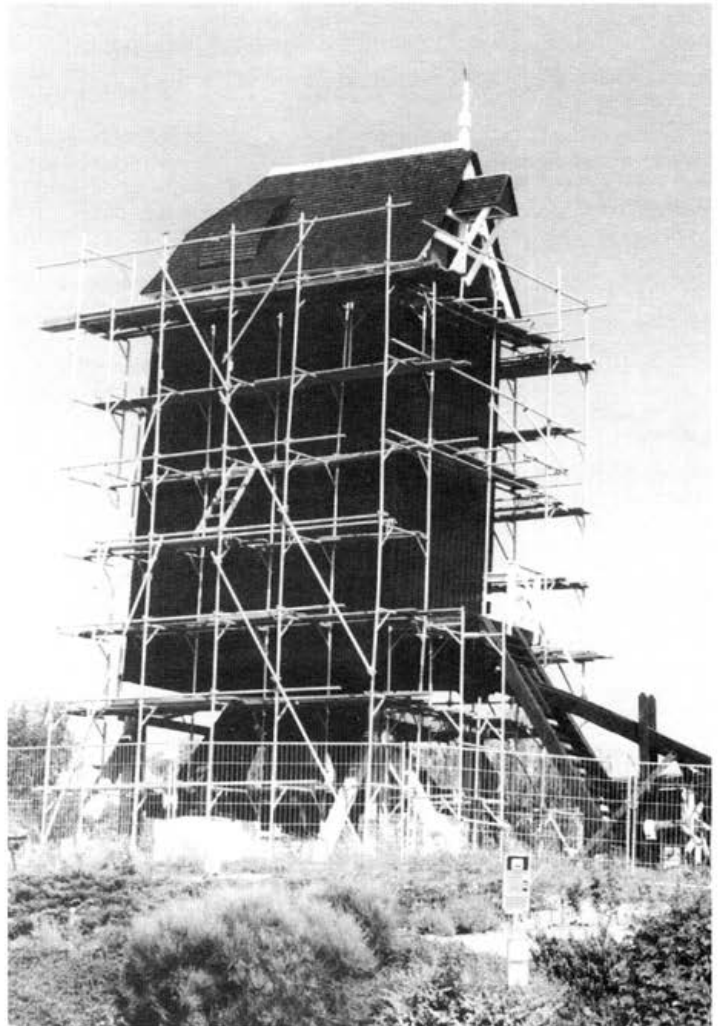

14e jaargang no. 3
15 september 1995

Gildebrief

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF ISSN: 1381.9151

Verenigingsorgaan van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.
Verschijnt 4x per jaar.
Oplage 1600 exemplaren.

Redactie: G.J. Pouw, D.J. Braay, J.P. Kurver en P. de Moes

Redactie-adres: Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
p/a Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden

Secretariaat: Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
Nieuwe Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen,
tel. 02152-51695

Postgirorekening: 2144780 t.n.v.:
Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Naarden

Biotoopwacht: E. Smit,
Duindoornplantsoen 12, 1871 TN Schoorl,

Gildeverzekeringen: J. van Loenen,
Arendshorst 34, 3772 RV Barneveld
tel. 03420-90894

Bliksemafleidercontrole: D.J. Abelskamp,
Laan 1940-1945 nr. 2, 7231 GL Warnsveld,
tel. 05750-25068

Ledenadministratie: Mevr. E.N. Pouw-Schipper,
Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden,
tel. 02159-45428

BESTUUR

Voorzitter: Dick-Jan Braay,
De Omloop 18, 1566 GW Assendelft
tel. 02987-5763

Secretaris: Boudewijn van Weel,
Nw. Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen,
tel. 02152-51695

Penningmeester: Gerard Barendse,
Beatrixstraat 79, 2685 BH Poeldijk, tel. 01749-45580.

Examencoördinator: Jan Spruit,
Molenviergang 8, 2761 BK Zevenhuizen,
tel. 01802-2613

Contactpersoon voor de afdelingen:
Gerard Sturkenboom,
Biss. Armoutlaan 14, 5591 BL Heeze,
tel. 04907-62602

Algemeen: A. van Uffelen
Valkenlaan 8, 7905 AA Hoogeveen,
tel. 05280-71991

Algemeen: Peter de Moes,
Hermelijnsaan 3, 1216 EB Hilversum,
tel. 035-215772

Bij de voorplaat:

Zomaar een vakantieplaatje van de standerdmolen in Groenendijk, in Zeeuws Vlaanderen.

Molenmaker Adriaens heeft de molen in de steigers gezet, dat zie je niet vaak. Er komt een nieuw gevlucht en de molen is rechtgezet. Aan de standaard was te zien dat-ie een eindje omhoog gevijzeld is. Blijkbaar was hij door de zetel gezakt. Volgens Monumentenzorg komt alles binnenkort helemaal weer in orde, zodat er deze maand - als alles meezit - weer gedraaid kan worden...

ADVERTENTIES

Voor bedrijven of instellingen, die materialen en/of diensten aanbieden welke direct of indirect te maken hebben met de molens, staat de mogelijkheid open te adverteren.
Advertentietarieven op aanvraag.

Plaatsing van artikelen van niet-redacteuren behoeft niet te betekenen, dat de vermelde meningen of gegevens het inzicht van de redactie weergeven.
Overname uit/van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Wat kost het Gilde u?

Lid in opleiding f 30,-

Minimum leeftijd 16 jaar

Dit is inclusief een collectieve WA-verzekering.

Geslaagd lid f 30,-

Dit wordt men na geslaagd te zijn voor het examen

Ook deze leden vallen onder de WA-verzekering.

Speciaal donateur f 30,-

Deze leden hebben te kennen gegeven niet in opleiding te gaan maar willen wel het cursuspakket ontvangen.

Donateurs f 15,-

Hiermede bent u ondersteunend lid.

Men ontvangt viermaal per jaar ons orgaan "De Gildebrieft".

Ten behoeve van de leden die actief met de molens bezig zijn heeft het Gilde twee extra verzekeringsmogelijkheden t.w.:

Ongevallen verzekering

Hiervan kunt u op vrijwillige basis gebruik maken.

Premie f 17,- per jaar. Maximum leeftijd 70 jaar.

WA-Plus verzekering

Dit is een verzekering die ook schade dekt, die door uw toedoen aan de molen worden aangebracht.

De premie hiervoor is uiterst laag n.l. f 30,-

IN DIT NUMMER

	pagina
Gaande werk	1
Nationale Molendag	1
Hoge molens vangen veel wind	8
Afdeling Gelderland	10
Twentse/ Duitse watermolens	10
Wel of niet vlaggen	11
J. Tims overleden	11
Kaatsheuvel De Couwenberg	12
Deense molens	12/15
Molenzaak	16
Biotoopcampagne	17
Biotoop 140 jaar geleden	18
Gildebestuur naar Utrecht	18
Amersfoortse molens	19
Biotoopwacht- mutaties	21
Meegen schorsmolen?	24
Het weer zoals het was	26
Instructiemolens	27

HET GAANDE WERK

Voor ons ligt weer het derde exemplaar van het jaar 1995 en diverse artikelen zijn weer van diverse kanten ontvangen ter publicering in onze Gildebrief.

Ondanks dat de zomertijd, die veelal een komkommertijd moet zijn, heeft de redactie echt niet te klagen. Er moesten zelfs artikelen in de map blijven zitten voor een latere uitgave. Zo treft u dit jaar voor het eerst een verslag aan van de laatst gehouden Nationale molendag. De werkgroep van de Hollandsche Molen kreeg n.l. onlangs van het blad de

Molenaar te horen, dat men de publicatie van deze informatie wenste te beeindigen.

Verder zijn er weer de diverse periodiek weerkerende artikelen waaronder een nieuwe lijst van instructie mogelijkheden, tevens voorzien van de nieuwe telefoonnummers die in de loop van de komende tijd ingevoerd worden.

De vakantie is weer voorbij dus alle aandacht weer voor de molens.

NATIONALE MOLENDAG 1995

In dit verslag zullen wij niet in details treden over lokale weersomstandigheden. Voor ons, molenaars, is immers de teneur duidelijk gebleken. De frisse en strakke wind heeft ervoor gezorgd, dat er prima gedraaid kon worden en zelfs molens met een slechte biotoop kwamen nog behoorlijk aan hun trekken. Juist in het Biotoopjaar van De Hollandsche Molen was dit een beetje jammer. De weermannen hadden onstuimig weer voorspeld en dit heeft veel mensen kennelijk tot andere plannen aangezet. Het feit, dat het weer in de loop van de morgen sterk opklaarde, heeft daarin geen verandering gebracht; slechts in het zuid-oosten des lands heeft het nog even geregend. Konden wij vorig jaar nog 56.000 bezoekers registreren, nu kwamen wij niet hoger dan 23.900.

Als een molen in een Landelijke Fietsroute (LFR) was opgenomen, is dat natuurlijk mooi meegenomen, maar dit jaar hebben wij, landelijk gezien, toch weinig synergie kunnen bespeuren. Bovendien moest er voor alle publiciteit in het kader van LFD extra betaald worden en daaraan kunnen wij vanzelfsprekend niet meedoen.

Wat wij wel uit de enquêteformulieren hebben kunnen opmaken is, dat de publiciteit, waarvoor de molenaars zelf hebben gezorgd, bijv. een artikel in de lokale krant, een interview op lokale of regionale radio/tv, een wedstrijd of zelfs een eigen molenroute, duidelijk effect heeft gesorteerd.

Waar molens aan een LFR het niet aantoonbaar beter doen dan molens buiten een LFR, blijken industriemolens met extra publiciteit (74% van het totaal aantal bezoekers) beter te scoren dan zonder (24%)(2% = onbekend); bij poldermolens liggen de verhoudingen gelijk (50% met, 49,5% zonder extra publiciteit en 0,5% onbekend). Hierbij dienen wij natuurlijk te bedenken dat er bij industriemolens nu eenmaal meer verhaal te maken is dan bij poldermolens.

Des te prijzenswaardiger is het, dat diverse molenaars op een molen in het weiland, vrijwel onbereikbaar voor de toerist, toch hebben gedraaid. Zij konden volstaan met één thermoskan koffie!

Nu in vogelvlucht langs de provincies, samenge-

steld aan de hand van de enquêteformulieren (de tussen haakjes geplaatste cijfers geven het aantal bezoekers weer).

GRONINGEN

Koplopers waren "De Wilhelmina" te Noordeho-gebrug en poldermolen "Goliath" te Uithuizermieden (beide 500). H.J. Berghuis zal dit te danken hebben aan de nabijheid van de stad Groningen en aan de heerlijke pannekoeken en Ida Wierenga-Spijk aan alle publiciteit rond de recent voltooide rietdek-actie. De molen kreeg er op NMD een mooi naambord bij. Het was een komen en gaan van dorstige mensen in de woonkeuken, die omgebouwd was tot een cafetaria.

Derk-Jan Tinga van "De Vier Winden" te Pieterburen (60) bleek weer eens een uitstekende propagandist: op 10 mei gaf hij voor Radio Noord een verhaal van 10 minuten over windbelemmering rond molens in het algemeen, met extra aandacht voor schrijnende gevallen, zoals Ter Haar, Vriescheloo en Bourtange. Voor TV-Noord ging de opnameploeg naar "De Kloostermolen" te Garrelsweer en tevens naar de "Noordermolen" te Noorddijk om aan te geven hoe het óók kan.

Speciale activiteiten waren er op de "Windlust" te Zandweer (70) (verkoopstand en wereldwinkel), op de "Olinger Koloniemolen" te Tjamsweer/Laskwerd (6) waar, in weerwil van de moeilijke bereikbaarheid, A.Schaafsma een nieuwe expositie van 80 prenten/tekeningen had ingericht. Met een soortgelijke fotocollectie op de "Krimstermolen/Phoenix" te Zuidwolde wist J.H. Wolthuis 100 bezoekers te trekken en hij sleet evenzoveel pannekoeken! E.C.Broekema had in Niebert een demonstratie georganiseerd van oude benzine- en dieselmotoren en ook deze genoot ruime belangstelling (100).

Op de "Noordermolen" te Noorddijk moeten ze bijzonder verrast zijn geweest toen dochter en schoonzoon op de koffie kwamen...gedropt per parachute!

G. Werkman is waarschijnlijk de enige molenaar, die op de "Grote Geert" te Kantens (100) nog het pellen van gerst tot gort kan laten zien.

De vrijwillige molenaars hielden hun traditionele bijeenkomst in de molen van Oude Pekela.

Vermeldenswaard is tenslotte, dat alle molens van de Stichting Hunsingo sinds jaren weer op NMD hebben gedraaid.

FRIESLAND

Fietzers, zeilers zowel als motorvaarders, hebben het in deze provincie op NMD laten afweten. Desondanks mochten zaagmolenaars Simon Jellema ("De Rat" te IJlst) en J.C. van Driel ("De Jager" te Woudsend) toch nog resp. 200 en 100 bezoekers noteren. Verdere toppers waren "De Hoop" te Suameer (200) waar L.C. Spithout heel wat warme wafels, broodproducten en koffie heeft weggezet en de nog naamloze molen te Surhuisterveen (450), maar ja, voor A.K. Sietzema was dit dan ook opendingsdag. Voorpaginanieuws derhalve voor de regionale pers.

Gerben D. Wijnja, als steeds goed geïnformeerd, meldde ons voorts de feestelijke opening van de spinnekop-korenmolen "De Vliet" te Koudum. Johannes Kooistra van de korenmolen te Sloten was niet ontevreden: op de lokale radio was een uitleg over de biotoopactie en de molen had toevallig veel windbelemmering van een fabriek. De helft van de 100 bezoekers bestond uit standaard-bezoekers van dit pittoreske stadje.

Als je poldermolen afgelegen ligt moet je soms een list verzinnen. Mevr. E.C. Feenstra wees met zelfgemaakte borden bezoekers (28) de weg naar de "Himriksmolen" in het recreatiegebied De Groene Ster bij Tietjerk.

C. de Vos van de "Hempenserpoldermolen" te Warga (19) heeft een tip voor collega's: tracht het electrisch gemaal 4 dagen tevoren buiten werking te stellen opdat er op NMD voldoende water is uit te malen!

DRENTHE

In deze provincie ging aan kop de "Jantina Heling" molen te Aalden (450) waar Henk Ovinge de dorpsbakker had gecontracteerd voor een nieuw produkt, nl. "Jantina's stoet" uit de eigen veldoven. Dit, zowel als de warme gevulde koeken vonden gretig aftrek. Vliegerclub "De Stijgkracht" te Emmen hield een vliegerdemonstratie op het molenterrein. In tegenstelling tot de molen hadden zij weinig nadeel van de windbelemmering. Op de museummolen "De Wachter" te Zuidlaren (200) had men natuurlijk veel te bieden. E.J. ten Cate meldde, dat van 10-18 uur met ingeschakelde olieslagerij is gedraaid. Bij J. Vleeshakker van de "Nooitgedacht" te Veenoord (vele honderden bezoekers) was het op de NMD groot feest. Kindermarkt, aerobics dansen, motoropstapdag, bakkerij-demonstratie + wedstrijd, botenshow en veel muziek. Molen bijzaak?

Er werden 5052 omwentelingen gemaakt!

E. de Jonge van de "Wieker Meule" te De Wijk (150) had eveneens de buurt ingeschakeld.

De plaatselijke motorclub (sic) bakte weer pannenkoeken en knieperties en de rommelmarkt voor volwassenden en kinderen zorgde voor veel extra aanloop. In de molen zelf werd ± 1100 kg tarwe gemalen.

Hans Petit had het redelijk druk op "De Bente" te Dalen (120). De winkel draaide prima op molenbrood (-kruier en -wiekjes) en kruidkoek. Verheugend was de aandacht voor de biotoop op "Woldzigt" te Roderwolde. Onder de 120 bezoekers waren veel zeer geïnteresseerden o.m. uit Denemarken en Duitsland.

OVERIJSSSEL

Zowel de "Windlust" te Radewijk (J.Nijboer) als "De Leeuw" te Bathmen (T.W. Moes) trokken ca. 300 bezoekers. Zouden de heerlijke pannenkoeken daaraan hebben bijgedragen? Daar zijn ze in Overijssel verzet op ... ook de verkoop bij D.J. Kleinjan ("De Hegeman" te Holten)(50) en J.W. Brandriet c.s. ("Westermolen" te Dalfsen)(200) liep goed. Bij de laatste vond ouderwets dorsen en mandenvlechten plaats.

Molenaar Th.H. Frans van de gelijknamige koren-waterradmolen te Mander noteerde 100 bezoekers, maar die kwamen z.i. meer voor het wandelen en het terras dan in het kader van NMD. Een speciale attractie vormden de aquarellen van Overijsselse molens in de expositieruimte.

Dankzij de flinke wind kon er een record hoeveelheid lijnolie worden geslagen (ca. 60 liter) op de olie- en pelmolen "Terhorst" te Rijssen (100). J. Arink ("De Wijhese Molen") had op NMD te weinig wind (!) en te weinig bezoekers (25) ondanks een expositie van handmolens, welke tijdens W.O.II werden gebruikt. Sinds de bevrijdingsweek zijn er wel 125 bezoekers komen opdagen. Dus mocht H.H. Elzenaar niet klagen met zijn Wicker spinnekop + 2 tjaskers te Kalenberg/Ossenzijl: 100 belangstellenden voor deze kleine molens.

GELDERLAND

In deze grote provincie viel heel wat te beleven. A.Wijnja van de Doesburger standerdmolen te Ede moest het dit jaar zonder een LFR stellen, maar scouts kwamen vragen of er een toneelstuk opgevoerd mocht worden bij de molen: Don Quichotte!. Facultatief: "Het ging om een weddenschap die om 12.00 u. begonnen was: om 16.00 u. moest het toneelstuk opgevoerd worden bij een molen, met echte ridderkleding, een paard en zo mogelijk een ezel. Tevens moest er publiek geregeld worden en publiciteit aan gegeven worden. Inzet: 6 taarten, een maaltijd en de afwas. Alles lukte en om 16.00 waren wij getuige van een heldhaftige ridder die het tegen de Doesburgermolen opnam. Dit alles leverde 150 bezoekers op, die zich verder de (Indonesische) pannenkoeken goed lieten smaken. Onbekend is hoe men bij de maisbrood-bakwedstrijd heeft gepresteerd. De thuis-gebakken broden moesten 1 week later worden ingeleverd bij de molen.

G. Amersfoort van "De Maagd" te Hulshorst was iets te optimistisch: ondanks 200 bezoekers gingen veel molenkoeken en "wiekjes" de diepvrieskist in.

Bij de standerdmolen te Batenburg (150) gold het een eerste kennismaking met dit produkt en volgens Hans Titulaer werden zij goed verkocht. Op "De Vliet" te Wageningen kon men zich bij Hans Dobbe ook laten inschrijven voor eerdergenoemde bakwedstrijd. 3 Locale bakkers hielden er een broodshow met o.m. de wiekjes. Van de verwachte 500 fietsers kwamen er maar 75 en daarom viel het totale bezoek enz. wat tegen (250). Op "De Ooievaar" te Terwolde (40) had de vereniging voor koffie en krentewegge van molenmeel gezorgd, maar Bert van Rijswijk hoopt op meer succes tijdens een eigen fietsroute op Hemelvaartsdag. In Varsseveld had de warme bakker zelf het initiatief genomen om op "De Engel" (50) bij J.H. Konink zijn molenbroodjes uit te delen. Groot succes dus. Met 4 andere molenaars (Breedendbroek, Lintelo, Silvolde en dieselmaalterij te Sinderen) was een eigen fietsroute georganiseerd (de molen was bij LFD overgeslagen), maar door de weersomstandigheden en de geringe aandacht van de pers was er helaas te weinig animo voor. Dat laatste gold ook "De Duif" te Nunspeet. G. Timmer had veel pannenkoeken, koffie en fris, maar minder bezoekers (150) dan in andere jaren.

Het kan verkeren: Henk Venhorst en Johan Jansen hadden op de "Buitenmolen" te Zevenaar juist méér bezoekers dan anders (150). De heren waren van 0.00 tot 24.00 u. in touw en lieten de molen 15.000 omwentelingen maken. Chapeau!

Henk Louw en Aloys Melenhorst maakten er bijna 6000 op de korenmolen te Warken, maar de teller van het bezoek stond aan het eind van de dag op 16 (in weerwil van een LFR) en dus konden zij alle aandacht besteden aan het malen van gerst.

G.W. de Lange, die op "De Hoop" te Garderen maalt, zag eveneens weinig fietsers aan de molen voorbijtrekken, maar kon toch profiteren van de vele campinggasten in de buurt (250); meel, pannenkoeken en koffie gingen gretig van de hand.

Voor "De Hoop" te Elden (250) was veel publiciteit in de pers en Radio Gelderland. Een sfeervolle dag was het resultaat en de inspanningen van een LFR, inkers, een wijnmaker en pannenkoekenbaksters; de molenaars zelf o.l.v. J.W. Schober konden ook nog ruim 1000 kg tarwe malen.

Voor de lokale omroep Berkelland mocht H. Klein Gunnewick ca 1 uur het woord voeren over NMD, het beroep van korenmolenaar en de molens in de buurt. "De Vier Winden" te Vragender zelf noteerde 45 bezoekers. Dat getal is gelijk voor de "Wenninkmolen" te Lintelo. De pers was niet ruimhartig m.b.t. de zelf opgestelde fietsroute, maar meer nieuws was er op de kabelkrant te Aalten. De wind kwam uit de slechte kant, dus dit feit vormde voor M.te Brake een goede mogelijkheid om de biotoop onder de aandacht te brengen. Datzelfde deed Douwe Veenstra op "De Korenbloem" te Zoelen (60), waar de begroeiing rondom opdringt. De bezoekers toonden alle begrip maar een direkt betrokkene "wilde er nog steeds niets van snappen!"

In Oene kunnen ze "De Werklust" evengoed omdopen in "Eetlust", want Frans van der Heijden verkocht wel 3000 oliebolletjes aan ca. 250 bezoekers. De plaatselijke harmonie lustte er ook wel ettelijke na een uitvoering op het molenerf. Ook hier geen LFR, dus i.s.m. de VVV maar een eigen fietstocht uitgezet.

MOGEN WIJ HET EVEN MET U HEBBEN OVER HET GEZICHT VAN UW BEDRIJF?

Wilhelmina levert bedrijfskleding in vele uitvoeringen, modellen en materialen. Maar ook effektmatten, poetsdoeken, kleefzwabbers en handdoek- en zeepautomaten. Afname van deze producten en nog vele andere in combinatie met Wilhelmina's unieke huurservice geeft u de zekerheid van altijd schoon en compleet materiaal. Want zeg nu zelf, een onverzorgd bedrijf dat is toch zeker geen gezicht.

Wilhelmina werkt aan schoner werken.

Wilhelmina Textielreiniging bv
Kanaaldijk Zuid-West 9
5706 LD HELMOND
Tel. 04920-35820

Wilhelmina

werkt aan schoner werken

"De Wilper Molen" viel ook buiten een LFR; de Stichting Behoud Wilper Molen deed derhalve zelf van alles om bezoekers te trekken onder het thema: "Molendag - Fietsdag - Moederdag" (400).

Er was publiciteit, een VVV-route en verkoop van molenbloem en -brood. 30 Canadese oudstrijders kregen een demonstratie van het ambacht. Waarschijnlijk was het dezelfde groep, die eerder de Wijkse molen had bezocht in het kader van de herdenking van de bevrijding. Dit laatste feit is vermoedelijk rond Arnhem en Nijmegen zó uitbundig gevierd, dat de mensen even moesten uitrusten vindt B. Zuidema van "De Vink" te Herveld (20). Het merendeel van de zelfgebakken volkorenkoekjes kon weer terug naar Wageningen. F. Koper van de Hernense korenmolen was echter niet ontevreden met 50 bezoekers; voor het eerst verkocht hij meel en molenbrood. Sombeder is hij over de toekomst: de molen is dringend aan restauratie toe, anders zou dit wel eens de laatste NMD voor hem geweest kunnen zijn!

Joop Overman ("De Ster", Geesteren) heeft weinig van LFD kunnen profiteren, er kwamen slechts 2 fietsers op een totaal van 50 bezoekers. Toch komen bezoekers aldaar ruim aan hun trekken: er zijn diverse molenmodellen en expositiepanelen met gedichten. "De Ster" had een dagrecord met 5300 omwentelingen in 8 uur.

Tenslotte de Mallumse watermolen: die had een drukke dag (350). Geert en Marianne Hebels met familie en vrijwilligers verkochten meel, bakten kniepertjes en vooral spekpannekoeken. In de met takkebessen gestookte bakoven werden Maullumse molenbollen gebakken. Voor de thuisbakkers was er een broodbakwedstrijd georganiseerd. De Tourclub Eibergen had de handen vol aan de fietsroute, doch ook hier minder deelname (100) dan in voorgaande jaren. Voor het vertier zorgde een Willebrordusgroep en een Dixieland-band. En dan nog het oude weefgetouw, een ouderwetse amandelmolen en de dorsmolen... al met al een zeer geslaagde NMD te Eibergen!

UTRECHT

In IJsselstein had Maarten Dolman, gezin en vrijwilligers verplicht tot aanwezigheid. Niet tevergeefs, want een LFR ging er van start, de voorzitterswisseling van de Stichting vond plaats, de lokale radio was present enz. Er kwamen 250 bezoekers, die zich de pannenkoeken en de warme molenbollen (van de warme bakker) goed lieten smaken. Hetzelfde geschiedde volgens Gerard Schoumans op "De Nieuwe Molen" te Veenendaal (275). Hier was de molen het eindpunt van een LFR.

De plaatselijke bakker had ook in Werkhoven ("Rijn en Weert") zijn best gedaan; ter plekke werden wafels gebakken en M. Strik had een verloting met leuke prijzen georganiseerd. Bij de start van een LFR was er koffie met molenkoek. Resultaat: 90 bezoekers.

A. Goubitz heeft alle aandacht aan de molen ("t Hoog en Groenland") te Baambrugge kunnen besteden. Vier schuintjes gedraaid van 9.00 - 18.00 uur, 9000 omwentelingen, max. aantal enden : 117. Bezoekers daarentegen aan de matige kant : 15.

Idem dito op de poldermolen "Buitenweg" te Oud Zuilen. Hans Bakker maakte 9000 omwentelingen; de weinige bezoekers (30) vond hij wel zeer geïnteresseerd. Erik Stoop meldt exact hetzelfde van de gasten op de Middelste Molen van Lopik te Cabauw (23). Daarom heeft hij toch een heerlijke molendag beleefd. Ook Marthie Gouma te Montfoort beaamt dit. Op Koninginnedag waren er al veel plaatsgenoten langs geweest (ruim 200) en nu was het veel rustiger (35). Er werd een fototoonstelling over de molen (1900 - 1995) geboden met extra aandacht voor de laatste restauratie. Zij kon het onderwerp biotoop meermalen ter sprake brengen.

W. van Krieken van "De Windhond" te Woerden klaagt zijn leed over de geringe publiciteit dit jaar. NMD scoorde nu 100 personen tegen 17-- op Open Monumentendag vorig jaar... en dat terwijl de molen toch start- en finishplaats van een LFR was. Hij draaide met 2 halve van 8.30 tot 23.00 uur.

NOORD-HOLLAND

Soms is het lastig om het aantal bezoekers te schatten als er bijv. een LFR en een tentoonstelling van Zondagsschilders bijkomen, zoals in "De molen van Sloten" het geval was. 48 lijkt ons een laag aantal. Wie van de twee molenaars bij "De Orrust" te Muiderberg, Boudewijn of Gerlof, had het 't drukt en geen tijd om te tellen? No 1 noteert 150 en no 2 het dubbele aantal bezoekers!

Molenstenen

Zowel met zachte uitslag als massieve, kunnen wij u naar keuze leveren.

Onze maalstenen worden vakkundig afgewerkt, vooral het scherpen en het goed onder de rij brengen.

Ook voor nieuwe Duitse blauwe stenen, kunst- en sierstenen kunnen wij u van dienst zijn.

Voor verdere inlichtingen graag bereid.

Voorheen **A.H. Kees** uit Leende.

H.J.A. van Vugt

Molenssteenfabriek

Zomereik 10, 5682 HH Best

Telefoon (04998) - 95454

"De Laarder Molen" draaide op NMD weer voor het eerst sinds 1926 en dat feit trok derhalve veel publiek, ruim 350 en Huub Schreurs en zijn echtgenote hadden geen spijt van hun switch van Terschuur. Hij hoopt dat in de loop van het jaar de molen ook weer maalvaardig opgeleverd kan worden.

De Zaanse Schans had als steeds voldoende aanloop. P.J. Kempenaar of verfmolen "De Kat" had wel 600 bezoekers, vrijwel uitsluitend buitenlanders. J. Brijker heeft met watermolen "De Hadel" gedraaid, terwijl verder... "De Bonte Hen", "De Zoeker", "Het Pink" en "De Poelenburg" in werking te bezichtigen waren. De kammenbreuk bij "Het Prinsenhof" te Westzaan op vorige NMD was nu gelukkig hersteld en P.H. Klees kon het gerstpellen aan de in totaal 80 bezoekers laten zien. Via een pendeldienst vanaf "De Schoolmeester" werden zij over water aangevoerd.

J. Hofstra van de "Stommeermolen" te Almeer (60) had het geluk dat de wind precies uit de goede hoek kwam, want deze molen kan niet (meer) kruien. Vele omwonenden waren dan ook hoogst verbaasd de molen te zien draaien! Onvermoeid toog de molenaar om 18.00 uur naar IJlst om nog tot 24.00 uur op "De Rat" te zagen!

Dick Prins, molenaar op "De Eersteling" te Hoofddorp ondervond concurrentie van veel publiekstrekkende evenementen in de omgeving; niettemin waren er 300 bezoekers (v.j. 750) en de bakkersstand in de molen heeft nog redelijk verkocht. Ook op de "Veermolen" te Penningsveer was het rustiger (75) dan in andere jaren, ondanks de expositie en ruime aandacht van de pers. H.D. van Doorn moest nog vertellen, dat in een poldermolen geen graan wordt gemalen en dat hij het gevlucht niet met de hand tegenhoudt 8215 omwentelingen van 9.00 - 20.15 uur.

Cees Piet te Alkmaar kon verheugd melden, dat zijn molen op NMD na 5 jaar stilstand weer in gebruik werd gesteld. Dat zorgde voor ca. 300 bezoekers. Even verderop kwamen bij Tom Kreuning en Andreas de Vos op watermolen "De Eendracht" ruim 100 mensen langs, waarbij de wethouder van Openbare Werken, die nog eens met zijn neus op de belabberde biotoop werd gedrukt.

Eric Zwijnenberg was natuurlijk present op de "Wimmenummer" te Egmond a/d Hoef en hij draaide eerst een paar uur zonder schepblad om water te bewaren voor zijn gasten (15). Ook Herman Mulder moest af en toe stoppen met de "Veenhuizer Molen" wegens gebrek aan water, maar bezoekers... ho maar.

De molen "Kerkepolder" te Wognum (6) heeft gedraaid dat het een lieve lust was: Coen Rood noteerde aan het eind van de dag 10.000 omwentelingen! Jammer dat J. Beers van "De Groote Molen" te Schellinkhout (11) dit niet deed: hij was van 10.00 tot 0.30 in touw.

IJsselmonde had een eigen fietsroute uitgezet langs de 4 molens nl. Charlois (L.Sprong), Barendrecht (B.Zinkweg), Rijsoord en Heerjansdam, waarvan alleen de laatste al jaren stilstaat. De indruk bestaat, dat van de ca. 60 starters maar weinigen de tocht hebben volbracht. Op de Pendrechtse W.m. (150) was de gehele dag een video te zien van de recente verplaatsing en het was spijtig, dat enkele medewerkende verenigingen (modelbouwers; menvereniging, kantklossen) het moesten laten afweten i.v.m. de weersomstandigheden, volgens Barend.

Molenaar K. Voogd van "De Hoop" te Ouddorp had zijn molen gepromoot via de krant, regionale radio en een kleurwedstrijd. Dat leverde 350 bezoekers op voor deze molen, die normaliter niet toegankelijk is voor publiek. Op "De Arend" te Zuidland had W.A. Verrijs veel voorbereid: pannekoeken, cake, koffie enz, bloem zeven d.m.v. zonne-energie, een expositie van werktuigen, foto's en kindertekeningen. Jammer genoeg voor hem was er in de omgeving nog meer te doen en kwamen er slechts 35 bezoekers.

Kinderen wegen op een evenaar en een bakdemonstratie hadden de molenaars georganiseerd op "De Haas" te Benthuisen. Resultaat: 146 bezoekers. Pannekoeken en molenbrood waren ook verkrijgbaar op "De Put" te Leiden, maar Philip Pijnaken was toch teleurgesteld over de opkomst in weerwil van start/eindpunt van een LFR (80 fietsers, 60 bezoekers).

zeilmakerij Fa. van Neerven & Zn.

opgericht

1925

van Neerven's MOLENZEILEN

'N BEGRIP VOOR DE MOLENAAR

IN

NEDERLAND, BELGIË

EN DUITSLAND

IN

KATOEN, W.K. 77 EN VLASDOEK

DR. VAN ERPSTRAAT 1

5341 AK OSS

TELEFOON 04120-24028

ZUID-HOLLAND

In deze provincie is weer het nodige gedaan om bezoekers te lokken op NMD. Het recreatieschap

Er was voldoende cake, boterkoek en pannekoek-mix te koop op "Korenlust" te Stellendam (50); door de harde wind viel het aantal starters voor de LFR wat tegen vond Flip Tanis. Feest was het op NMD te Hellevoetsluis en Hazerswoude. In "De Hoop" werd het bezoekerscentrum officieel geopend, nu eens niet door een official, maar door de ambtenaren die veel hebben bijgedragen tot de realisatie. J.W. Hage mocht ca. 200 bezoekers noteren. De bekende "Rode Wip" (125) werd na een lange restauratieperiode weer maalvaardig opgeleverd. Hier was wel een Gedeputeerde aanwezig, tot genoegen van N.Varkevisser. Ook "De Bonk" te Meerkerk stond weer ouderwets te plonzen na 5 jaar buiten gebruik te zijn geweest. L. van Aalsburg ontving 30 uiterst geïnteresseerde bezoekers. "De Bachtenaar" te Vlist (32) deed het eveneens uitstekend, meldde de eigenaar H. Oskam. De 8000 omwentelingen werden ruimschoots gehaald. Rob van Zijll ("De Groeneveldse Molen" te 't Woudt (25) moest tot 2 keer zwichten, zo hard liep de molen: over de 100 enden. "De Westermolen" te Langerak (25) haalde met J.C. Barten ook 80 à 90 enden.

De 11-jarige Gerben van Driel, ijverig assistent, was trots om zelf een Afrikaanse bezoeker op "De Hoop" te Oud-Alblas (55) te mogen rondleiden.

Over het complex aan de Kinderdijk niets dan goeds: volgens C. van den Berg maalde het hele circus op één na (no. 1 Overwaard). Hijzelf haalde op no.3 Nederwaard 100 enden en B.J. den Ouden (no. 7 Nederwaard) had aan het einde van de dag 7500 omwentelingen op de teller staan, maar veel publiek : nee.

Van de vierslag te Aarlanderveen was bekendgemaakt dat zij i.v.m. een kadedorbraak tussen molen 2 en 3 niet aan de NMD zouden deelnemen. Toch heeft P.v.d. Bosch dankzij een kunstgreep nog kunnen malen (25).

Zowel Bart Dooren ("De Roos" te Delft(150) als W. Waltman ("Hoop doet leven", Rijnsburg(8) uiten hun ongenoegen over de geringe landelijke propaganda voorafgaand aan NMD. In Delft was het opvallend, dat van de ca. 500 starters van een LFR bij de molen er slechts 150 de moeite namen boven in de molen te komen kijken. Kwam het door de hoge kosten van de LFR dat men zo karig was met bijdragen in de molenpot ?

ZEELAND

In deze provincie waren de omstandigheden voor de toerist op NMD het ongunstigst. Eerst regen en voortdurend een harde, koude wind. De molens zelf kwamen goed aan hun trekken en velen deden het zonder zeilvoering. Wim de Hoop op de korenmolen te Meliskerke vond het een rampdag. Hij had alle gelegenheid om de weinige bezoekers (30) alles te vertellen over biotoop, onderhoud en techniek. Omdat de VVV het had laten afweten, organiseerden de vrijwillige molenaars van Reimerswaal en de Tourclub Rilland maar een eigen fietsroute langs de vier molens. Daarom was Narco van Weele op "De Witte Molen" te Rilland iets minder somber: hij kreeg 100 bezoekers en er was een goede verkoop van meel en

molenbrood. Uiteindelijk een gezellige NMD. Op "De Hoop en Verwachting" te Borsele (6) moest J. Schipper steeds meer zeil minderen; zelfs met 'geknijpte nagels' liep de molen nog 60 à 70 enden.

Bij onze Zuiderburen is NMD bekend: de "Belgenbus" deed dit jaar o.m. de molens "De Korenhalm" te 's Gravenpolder (100) en "De Hoed" te Waarde (60) aan. Ook Sjaak Brasser te Biggekerke (20) en D. Stam op de "Eben Haezer" te Spui (65) kregen Belgische molenaars op bezoek. Bij de laatste was tevens een tentoonstelling van een Buurthuis en verkoop van molenbrood. Op "De Graanhalm" te Burg-Haamstede, bijgenaamd de Pannekoekenmolen, deden ze ondanks het gure weer goede zaken (200).

NOORD - BRABANT

Hier hebben sommige molenaars behoorlijk de trom geroerd. Gerard Sturkenboom plaatste een prima artikel (met uiteraard aandacht voor de molenbiotoop) in het weekblad van Heeze en hij mocht mede daardoor ca. 135 bezoekers op de "St. Victor" ontvangen. De plaatselijke bakker verkocht molenbrood en er waren gratis bolletjes voor de jeugd. Een nieuw recept voor "kwark-beig-nets" werd uitgetprobeerd.

Bart Mols nam met zijn collega's van Liemd en Pijnenburg alvast een voorschot op het 150-jarig bestaan van "De Pegstukken" in Schijndel (9/10 sept.). Uitstekende publiciteit, óók op lokale omroep/TV. De gehele dag met gepaviseerd wiekenkruis zonder zeilen gedraaid. Bij 225 bezoekers 100 pannekoeken weggezet.

Verheugend nieuws uit Woudrichem: daar draaide de "Nooitgedacht" weer voor het eerst sinds 50 jaar (zij het op de kale bovenas; spil met rondsel moet nog besteld worden). Dit feit wekte natuurlijk de belangstelling en vele omwonenden (150) kwamen bij P. Voogt een kijkje nemen op de molen.

Even verderop, in Heusden, was NMD een van de weinige gelegenheden dat alle 3 standerdmolens tegelijk draaiden. Daarvoor zorgden o.m. W.L. Snoep en W.N. van Zwol. De molen van laatstgenoemde (no. 3 "De Wiel") liep gemiddeld 70 enden. Bezoekers - helaas minimaal: 20 à 40. De molen van Nico Jurgens, de "St. Antonius Abt" te Bostel (35) heeft weliswaar het biotoopcijfer 1 maar kon op deze dag tot zijn vreugde redelijk draaien. Ook Peter van Kuik, die op "De Hoop" te Den Hout overlast ondervindt van een groot woonhuis, zag de molen regelmatig ruim 90 enden lopen.

Bart Hoofs zond ons een uitgebreid provinciaal verslag dat wij wegens plaatsgebrek helaas niet volledig kunnen overnemen. Omdat de windrichting vrij constant was konden hij en collega P.J. van Rijswijk alle aandacht geven aan de ca. 75 bezoekers van "De Doornboom" te Hilvarenbeek. Bart had de 'publiciteitsmachine' ingeschakeld, doch slechts de lokale pers gaf follow-up. Hij breekt nog eens een lans voor een andere, nl. zondag voor NMD en daarover is stellig het laatste woord nog niet gesproken ! Willy Crommentuyn ("Maria Antoinetta", Zeilberg) (10) valt hem hierin bij. Met collega's uit de omgeving werd nagepraat over NMD op de standerdmolen te Moergestel.

Kees van de Wiel en Wim v.d. Camp hebben op de "Desiré" te Megen een runsteen met de nodige aandacht tentoongesteld, maar van andere zijde was deze, kwantitatief gezien, gering (20). "De hele dag op de molen zat 's avonds in mijn botten" schrijft Kees.

L.J.M. van Pul en A. Pleging ("De Twee Vrienden", Nieuw Borgvliet) toonden zich tevreden; zij hadden de molen zelfs geïllumineerd met talrijke gloeilampen in de wieken. Citaat: "ondanks het feit dat de LFR niet langs de molen voerde, kregen we de gehele dag aanloop (80). Waarschijnlijk gaf een interview op Omroep Brabant menig twijfelaar een duwtje. Druppelsgewijs ontvingen wij echte geïnteresseerden, die dus geen genoegen namen met de alom bekende vluchtige blik. De stenen lagen open, zodat het maalproces aanschouwelijk kon worden uitgelegd. Het monteren van de steenkuipen en steenspillen deden we in het bijzijn van de nodige bezoekers. Een leuke molinologische klus die met aandacht werd gevolgd."

LIMBURG

Aanvoerder van de landelijke lijst is de "Bisschops-molen" te Maastricht, maar ja, die is ook uitgegroeid tot een heuse galerie. Bert Lejeune c.s. profiteerden van het na-effect van de recente plaatsing van een info-bord. (Pr. Bernhardfonds en ANWB). Plus 600 bezoekers zagen de molen in werking en bekeken de expositie van amateurschilders betreffende Maast-richtse watermolens. Watermolen "Weltermolen" te Heerlen moest het met slechts 70 bezoekers doen, maar J. Teunisse vond hen des te geïnteresseerder.

De "Janssenmolen" te Oirsbeek moest helaas voor de Prins draaien, want de molenstenen zijn stuk. R. Schols telde niettemin 375 bezoekers, w.o. fietsers van een lokale route. Een leuk initiatief was een enquête m.b.t. de biotoop en een tot onderhouds bijdrage per inwoner van de gemeente Schinnen.

F. Verstappen ("St. Antonius", Heythuysen) had tesamen met 8 omliggende molens 6 weken tevoren een Open Dag georganiseerd op Zondag. Er kwamen toen 3 a 400 mensen, nu 50 à 60. Helaas moest ook hij de gehele dag los draaien omdat de financiën voor herstel van het maalwerk uitbleven.

Hoe kunnen wij dit overzicht beter besluiten dan met passend gedicht van de hand van Carel D. Eisma ("Windlust", Wassenaar)

Al vele maanden stond de molen daar verstild,
De tand des tijds had toegeslagen,
De stenen konden niet meer schreeuwen, vragen
Al waren ze op't scherpst van de snede nog gebild.

Maar nijv're handen togen aan't werk, vandaar
dat juist voor molendag de wielen 't werk weer
scheerden
En' t witmeel "zo 't hoort" de zemel keerde
Zoals dat ging van jaar op jaar.

En t' dorpse volk kwam naar dit spel
van vlaggen wind, bestoven zakken.
En' t kostlijk brood zo glanzend bruin gebakken.
Een goed verstaander, zoals u, begrijpt dat wel.

copperant 't y coatings b.v.

Het meest complete onderhoudsprogramma voor uw molen.

Copperant biedt alles wat uw molen nodig heeft, zoals:

- Kleurcopperant, vochtregulerende houtbescherming in de bekende molenkleuren.
 - PPP roestwerende verf in diverse molenkleuren.
 - Hydrolin zwaardoek, in diverse molenkleuren, voor uw molenzeilen.
 - Houtworm copperant 330.
 - Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.
 - Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.
- En nog vele andere onderhoudsproducten.

Bel voor meer informatie: copperant 't y coatings b.v. 020-6360523

Tenslotte ; Alle molenaars en andere vrijwilligers hulde voor jullie inzet op deze gure dag. Alle inzenders van de enqueteformulieren onze hartelijke dank voor de talrijke belevenissen en ook voor jullie kritische kanttekeningen en suggesties (Bart en Bart !), waar wij als werkgroep zeker aandacht aan zullen besteden.

De prijswinnaars van de verloting hebben inmiddels bericht ontvangen :

J.H. Wolthuis, Zuidwolde ; R. Velsma, Hijum ; D.J. Kleinjan, Veenendaal ; W. de Hoop, Vlissingen ; Rob van Zijll, Schipluiden ; Coen Rood, Wognum en Gerben van Driel, Sliedrecht.

Tot volgend jaar !

Namens de Werkgroep Nationale Molendag

Ko Faber, voorzitter.

	IM	PM	Totaal	% van van alle molens	WM
Groningen	34	22	56	67	--
Friesland	14	35	49	40	--
Drenthe	17	--	17	49	--
Overijssel	17	3	20	41	4
Gelderland	59	3	62	56*	4
Utrecht	7	11	18	60	--
Noord-Holland	21	39	60	44	--
Zuid-Holland	59	89	148	67	--
Zeeland	30	--	30	42	--
Noord-Brabant	53	3	56	49	3
Limburg	17	-	17	47	2
Totaal 1995	328	205	533	53	13

* Excl. Openluchtmuseum

IM = Industriemolens (koren, pel, hout, olie enz.)

PM = Poldermolens (incl. tjaskers)

WM = Watermolens

HOGE MOLENS VANGEN VEEL WIND

Molens horen bij Nederland en daarom moeten we ze koesteren. Althans dat is de mening van de vereniging De Hollandsche Molen die onlangs nog waarschuwde dat er over dertig jaar nog maar een kwart (ongeveer 280) van de historische windmolens functioneert als er geen maatregelen worden genomen. De grootste boosdoeners zijn de oprukkende bebouwing en de uidijsende begroeiing die de wind uit de zeilen nemen. En, zo vindt die vereniging, daarmee komt ons belangrijke type monument onder druk te staan. Vooral in het buitenland zouden we het imago van molen-land kwijtraken.

De provincie Zuid-Holland heeft daarom een aantal regels opgenomen die de molens vrij moeten laten draaien. Niets vermoedend begon ik die te lezen en probeerde ik me een voorstelling te maken hoe de geboden in de praktijk uitpakken. Met behulp van potlood en papier maakte ik een schets om te begrijpen wat er nu precies wel en niet mag. Want welke hoogte mag een boom nu hebben die staat op een afstand tussen 100 en 400 meter van een molen in het buitengebied? De regels zeggen dat de hoogte van bebouwing en beplanting niet meer mag bedragen dan 1/100 van de afstand tussen bouwwerk/beplanting en molen, gerekend vanaf de onderste punt van de verticaal staande wiek. Bent u daar nog?

Stel er wordt iets gebouwd op 300 meter afstand dan mag dat bouwsel 3 meter hoog worden plus het verschil tussen de grond en het laagste punt van de verticale wiek. Is dat laatste verschil bijvoorbeeld een meter dan ligt de grens bij vier meter.

In het stads- en dorpsgebied geldt de 1 op 30 regel. Op een afstand van 300 meter mag het

bouwwerk dus 10 meter hoog zijn plus dat stukje grond tussen grond en de laagste wieken. Heel wat ijverige gemeente-ambtenaren -op hun beurt weer gecontroleerd door provinciale collega's!- zullen nu op zakjapanners uitrekenen welke hoogte nieuwe bouwwerken (de bomen laat ik even voor het gemak buiten beschouwing) mogen bereiken. En dat allemaal om vooral buitenlanders te laten geloven dat ons brood nog steeds wordt gebakken met meel dat is gemalen in historische molens.

Wie ooit in New York op 5th Avenue heeft gelopen ziet daar St. Paul's Cathedral ingeklemd staan tussen wolkenkrabbers. Wat ooit het hoogste punt was in de omtrek is nu een ondergeschoven bouwwerk. Maar het blijft een kerk.

En zo mag het wat mij betreft ook gaan met (een aantal) molens. Dat zou tot gevolg kunnen hebben dat een aantal molens in de toekomst niet meer draait. Maar daardoor zijn het in mijn ogen nog geen mindere molens. En wat dat draaien betreft kunnen we buitenlanders gemakkelijk een rad voor ogen draaien. Zij geloven immers ook dat we op klompen lopen!

LUCAS BOLSUIS

Lid Provinciale Staten Zuid-Holland

(overgenomen uit: 'Binnenlands Bestuur' 23-6-'95)

Geachte redactie,

De heer Lucas Bolsius, lid van PS Zuid-Holland, een provincie met een groot aantal molens, schreef in het blad Binnenlands Bestuur van 23 juni 1995 bijkomende column.

Uit zijn verhaal blijkt dat hij reageert op de richtlijnen van de Hollandsche Molen inzake de vrije ruimte rond molens.

Het verhaal spreekt mijns inziens voor zich. Toch heb ik met mijn ogen geknipperd vanwege het simplisme waarmee deze volksvertegenwoordiger met belangen omgaat (en waarbij hij gemakshalve even vergeet dat er toch een tijdje geleden nog zo'n 10.000 molens stonden). Laten we op z'n minst hopen dat hij snel bijleert, want met zo'n redenatie over molens kun je ook het Naardermeer wel weer als vuilnisbelt bestemmen, want Nederland is toch groot genoeg? De vereniging Natuurmonumenten zal er wel anders over denken, maar daar schenk je dan in je verhaal even geen aandacht aan.

Dit artikel was voor mij aanleiding eens een bijdrage te leveren voor de door mij zeer gewaardeerde Gildebrief, en wel omdat ik me de laatste tijd wat stoor aan de wijze waarop molenvrienden schamperen over de groene maffia, over de bosaanplanters, of hoe je ze kunt noemen.

De vraag die je steeds hoort terugkomen is of al die bosaanplant wel bij het platte Nederland hoort, temeer daar die plat- en wonderigheid zo'n ideale voedingsbodem is geweest voor al die molens, en voor de overgebleven molens nog steeds is (en hoort te blijven!), laten we het daar over eens zijn). Toch is zo'n benadering m.i. niet de goede: laten de ministers die zich bezig houden met landbouw, natuur, ruimtelijke ordening en milieu daar maar een standpunt over bepalen. Laten de verantwoordelijke organisaties -Hollandsche Molen, Gilde, e.d.- zorgen dat de verantwoordelijke departementen weten welke belangen er spelen.

Maar dat sluit vervolgens in dat we onderling niet bezig moeten zijn met losse flodders. We willen allemaal graag wonen, liefst in een geriefelijke woning, bij voorkeur in het groen, dicht bij je werk, zonder last van je burens en graag ook nog wat recreatieve voorzieningen in de buurt. Dat lukt nog wel in Friesland (behalve dat werk dan), maar als je middenin de Randstad staat dan zie je weliswaar gelukkig nog veel molens, maar de skyline is vrijwel nergens vrij van hoogbouw van één of andere stad of dorp. En juist daar moeten dan ook nog méér woningen gebouwd worden om aan de vraag te voldoen.

Het is dan toch eigenlijk logisch dat het ruimtelijke-ordeningsprobleem zich vertaalt in micro-problemen, zoals met molens? Daarmee moet dat probleem niet ontkend of gebagatelliseerd worden, maar het moet wel gezien worden in het licht van de doorgaande verstedelijking. En bij die verstedelijking hoort o.a. ook de aanleg van groen (bomen, bossen, recreatiegebieden, groen langs wegen, e.d.)

Dit hele verhaal geldt m.i. ook voor een zaak als de bebossing van agrarisch gebied. Jammerklachten alom, maar van het Europese landbouwbeleid worden we in Nederland toch echt niet meer rijk. Mag je dan niet verwachten dat men in plaats van het laten braakliggen van grond het een recreatieve bestemming geeft? En dat betekent vaak weer meer bos, en dat kost openheid.

We kunnen volgens mij niet langer teruggrijpen op één of ander historisch model voor de inrichting van ons land. We moeten de problematiek van dit moment -laat ik zeggen de spanning tussen welvaart en natuurkwaliteit- vertalen binnen de randvoorwaarden die ons landschap thans biedt. Die randvoorwaarden zijn bepaald door het verleden, maar worden tevens bepaald door het heden. Het is logisch dat dan molens in de knel komen.

Waar ik als molenliefhebber naar toe zou willen is dat we vanuit het belang van o.a. een vrije ruimte rond molens, doorgaan met het geven van informatie aan de overheidsinstanties die moeilijke afwegingen moeten maken, en doorgaan met strijden voor de instandhouding: dat is positief. Tegelijkertijd moeten we ophouden elke negatieve uitkomst, dus waar een molen het onderspit delft, te vertalen in emotie. Want anders eindigen we volgens mij straks allemaal in een reactie als meneer Bolsius schreef: we lopen toch ook niet meer op klompen? Want dan zijn een paar molens in het Openluchtmuseum toch voldoende? (Ik begrijp de emotie overigens wel, maar je kunt er uiteindelijk "geen brood voor kopen".)

Dit onderwerp brengt me op een tweede. Als hoofd van een Plantoenendienst in een redelijk grote stad (Dordrecht, 115.000 inwoners, met serieuze plannen om de hier enig overgebleven grote stadsmolen te restaureren tot een maalvaardig monument) hoor ik nog wel eens van conflicten tussen bomen en molens. Ik heb zelf wel eens gestaan in het dilemma om terwille van een molen een fraaie boom te moeten rooien. En dan blijkt dat met redelijke argumenten en in een goede gespreks sfeer heel veel kan worden bereikt. Vergeet namelijk niet dat de bomen vaak ook heel oud zijn, er dus al sinds mensenheugenis kunnen staan, levende wezens zijn (die dus dood kunnen gaan of die je dood kunt maken, maar niet meer levend), waardoor een discussie op basis van emotie gewoon niets uithaalt. Beide zaken kennen hun eigen specifieke belangen. Zoals je een molen wel eens kunt verliezen aan een stedelijk uitbreidingsplan (verplaats hem maar!), zo kun je een boom wel eens verliezen aan een molen (plant elders maar een leuk bosje terug!).

Als een bouwvallige molen, die al jaren niet wordt gebruikt, rondom in de bomen staat, heeft een kapaanvraag op zichzelf geen zin.

Als je echter in overleg met het gemeentebestuur een concreet restauratieplan voor de molen gaat uitvoeren, dan zal men begrijpen dat daar de omgeving met die bomen bijhoort. Bestuurders zijn ook maar mensen, en wat molens en bomen betreft vaak niet meer dan goedwillende amateurs. Laten we ze erbij helpen tot een goede besluitvorming te komen.

Met vriendelijke groeten,

H. Waalewijn
Sumatraplein 5
3313 XP Dordrecht

AFDELING GELDERLAND

VERSLAG 1E HALFJAAR 1995, VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

Per 1 januari 1995 valt de opleiding tot vrijwillige molenaar in Gelderland geheel onder de verantwoordelijkheid van het landelijke Gilde van Vrijwillige Molenaars. In de opzet van de opleiding is er dankzij de medewerking van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen weinig veranderd. De Stichting is onze activiteiten blijven ondersteunen, zowel financieel als materieel, door onder andere het beschikbaar stellen van de paardestal bij molen 'De Kroon', met al zijn faciliteiten.

Sinds het begin van dit jaar heeft de afdeling 18 nieuwe leden mogen verwelkomen, waardoor het totaal aantal leden in opleiding binnen de provincie Gelderland op ongeveer 85 is gekomen. Voor de voorjaarsexamens hadden zich vijf kandidaten aangemeld. Daarom zijn er op twee zaterdagen toelatingsexamens gehouden, en wel op de Blauwe Reiger in Haaften en op de molen van Warken in de gemeente Warnsveld. Vier kandidaten mochten door naar het landelijk examen. Deze examens hadden plaats op 9 en 12 juni in respectievelijk Dalfsen in Overijssel en bij molenaar Tiggelman op molen De Hoop in Culemborg. De kandidaten, B.W. Hemink uit Aalten, P.A.M. van Doorne uit Druten, C.E. Huysmans uit Beuningen en J. Lievevestro uit Winsen legden het examen met goed gevolg af. De theorieavonden die plaatsvonden op de derde woensdag van de maand werden goed bezocht. Gemiddeld waren er 25 personen aanwezig. Op de laatste theorieavond van het seizoen hebben de vier geslaagden uit handen van de heer Cambier van Nooten het 'sabelijzer' ontvangen. De vier heren worden nog bedankt voor de verrukkelijke vlai, en we wensen dat ze de wind in de zeilen mogen hebben. Op deze avond hebben de cursisten, opge-

deeld in drie groepen, een indruk opgedaan van een toelatingsexamen. Mede dankzij Ben Hieminga die hiervoor de molen 'de Kroon' onder zijn toezicht oog even afstond aan het afdelingsbestuur. Op 4 maart vond de bijeenkomst van geslaagden plaats. De 22 aanwezigen kregen een zeer interessante presentatie over de standaardmolen te zien, verzorgd door Erik Tijman. De mensen die er niet waren hebben heel wat gemist.

De afdeling heeft in het eerste halfjaar in totaal 5 keer vergaderd. Daarbij waren veelal aanwezig namens de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen Bert de Lange en voor de Provincie Joop Heijdra. Tijdens de meivergadering was een deel van het bestuur van de afdeling Overijssel op bezoek.

De succesvolle excursie van 18 maart bracht ons in het Brabantse land, georganiseerd door Petro van Doorne. Daarbij werden de molens 'De Bijenkorf' in Gemert en 'De Vogelenzang' in Lieshout, 'De Roosdonck' in Nuenen, 'De Collse Watermolen' en in Heeze 'St. Victor', en de standaardmolen 'Den Evert' in Someren bezocht.

De opleiding tot vrijwillig molenaar is alleen mogelijk dankzij de inspanningen van onze instructeurs en gastgevende molenaars. Mensen die een deel van hun tijd geven om anderen de kennis bij te brengen, en die daardoor zorgen dat er vele Gelderse molens regelmatig draaien.

Dat het ook de tweede helft van dit jaar iedereen voor de wind mag gaan.

Namens de Afdeling,

Dirk-Jan Abelskamp

RAPPORT WATEROLIEMOLENS IN HET TWENTS- DUITSE GRENSGEBIED BINNENKORT BESCHIKBAAR!

In 1992 werd door TIMS-Nederland, Vereniging voor Molinologie in Nederland en Vlaanderen, een thema-excursie georganiseerd rond wateroliemolens in oost-Nederland en het aangrenzende deel van Duitsland. De uitgebreide publicatie die werd opgesteld naar aanleiding van de excursie werd al lang verwacht. Het is ons een groot genoegen thans definitief de publicatie van het rapport te kunnen melden. Het rapport zal na de zomer beschikbaar zijn.

"Wateroliemolens in het Twents-Duitse grensgebied" is geschreven door de bekende watermole

kenner en leider van de excursie en TIMS-lid Herman Hagens uit Almelo en omvat 68 pagina's A4 formaat. Het rapport is geïllustreerd met circa 60 afbeeldingen in de vorm van oude kaarten, tekeningen en vele oude en meer recente foto's van binnen en buiten.

Geïnteresseerden kunnen het rapport bij voorintekening bestellen door overmaking van f 19,50 (waarvan f 6,00 voor porto) op postrekeningnummer 6104927 van TIMS-Nederland in Maartensdijk. Inschrijvingen dienen binnen te zijn vóór 15 oktober 1995. Na die datum zal het

rapport beschikbaar zijn voor een bedrag van f 29,00 incl. porto. Dus:

SCHRIJF NU SNEL IN

VLAGGEN?

Bij de vele feestelijkheden in de afgelopen tijd heeft menig molenaar zijn molen laten draaien met vlaggen. Ook zal op 4 mei menig molenaar zijn molen in de rouwstand hebben gezet.

Voordat onze molen ("De Ster" in Geesteren) in de rouwstand werd gezet, hebben wij de vlaggen verwijderd, omdat je volgens ons niet met vlaggen in de wiken een molen in de rouwstand zet. In Garderen echter stond de molen op 4 mei weliswaar in de rouwstand, maar **met** vlaggen. De molenaar, Bert de Lange, vond dit geen probleem omdat het hele dorp ook versierd was, maar vond het wel een goed idee om hier ook eens de mening van andere molenaars over te horen. Langs deze weg wil ik dan ook graag uw mening weten of er al dan niet gevraagd kan worden bij een molen die in de rouwstand staat.

Ik hoop naar aanleiding van uw reacties hier nog op terug te komen.

Henk Nienhuis
Eksterweg 120
7331 JS Apeldoorn
Tel/Fax: 055-430260
Tel.molen: 05458-2167

STOREND FOUTJE

Met de vorige Gildebrief introduceerden wij de nieuwe lesbrief, betreffende de Korenmolen.

Hierbij werd een giro nr. vermeld maar helaas het

verkeerde nummer. Het betrof hier het nummer van de verzekeringen. Alle tot op heden binnen gekomen bestellingen zijn keurig door Onze verzekeringsman Jan van Loenen, genoteerd en aan de ledenadministratie doorgegeven. De bestellingen zijn inmiddels ook reeds verzonden, dus alles is toch nog op z'n pootjes terecht gekomen.

Men gelieve echter in het vervolg de bestelling kenbaar te maken door het bedrag van f12,50 over te maken op het Gironummer 2144780 t.n.v. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, onder vermelding van "Lesbrief Koren- of Poldermolen" al naar gewenst.

EEN BIJZONDERE VRIJWILLIGE MOLENAAR IS NIET MEER

Op 27 juli jl. overleed op 78-jarige leeftijd ons Gildelid Joop Tims.

Joop was een zeer bijzonder Gildelid. Reeds op relatief jonge leeftijd werd hij geheel in beslag genomen door alles wat met molens te maken had. Eens bouwde hij voor zichzelf een behoorlijk uit de kluiten gewassen molen. Het was geen modelmolen, maar ook weer niet een volwassen molen. Maar hij was goed van vorm en draaide dat het een lieve lust was. Joop had echter één grote handicap; op alles wat hij maakte had hij zelfkritiek. Het was nooit helemaal wat hij ervan had verwacht.

Helaas eveneens op jonge leeftijd kreeg hij last van zijn hart en werd hij al snel uitgeschakeld als leraar handenarbeid.

Door deze ziekte kon hij zich noodgedwongen weer geheel storten op zijn liefde voor de molens. Dit uitte zich - hoe kan het ook anders - in het vervaardigen van modelmolens van groot tot klein. Hij maakte er in zijn leven zo'n 300 in alle typen en formaten. Zijn produkten werden verspreid over de gehele wereld.

Hij was zelfs Hofleverancier. Bij het aantreden van Prins Claus als beschermheer van de Hollandsche Molen werd hem een wipmolen-model (nr. 150) aangeboden, door Joop gemaakt. Dat zijn molen daarvoor werd uitverkoren zegt een heleboel over de kwaliteit van zijn werk. Zijn modellen waren altijd van grote klasse. Maar ondanks dat stond hij altijd geheel open voor kritiek in de goede zin des woords. Als je een model van je molen bij hem bestelde, dan kreeg je ook jouw molen, met alle bijzondere kenmerken daarin verwerkt.

Zij die hem kenden zullen hem missen, maar vele bewijzen van zijn werk liet hij ons na en kan men op vele plaatsen in ons land bewonderen. Zo zijn alle modelmolens behorende bij de promotiestand van de Hollandsche Molen van Joops 'gouden handen'.

Wij wensen zijn vrouw Alie alle sterkte toe bij het verlies van "haar" echtgenoot. Zij beleefde zoveel mooie jaren met hem.

EERVOL HERSTEL VOOR MOLEN 'DE COUWENBERGH' IN KAATSHEUVEL.

Het begon in december 1849, omdat toen de eerste (met andere woorden de 285e) steen werd gelegd door Ant.H. Couwenbergh en I.I. Lombarts, zoals de gevelsteen vertelt.

In de 19e eeuw brandde de molen geheel uit. Aan de afgebroken steenkopjes kunnen we zien dat de vuurhaard boven heeft gezeten. De oorzaak zal wel het door de vang gaan van de molen zijn geweest.

In 1928 werd 'De Couwenbergh' aangekocht door de familie Robben. Zij hadden in dat jaar hun standermolen, die elders in Kaatsheuvel stond, door de vang zien lopen. Alles wat over bleef was wat verkoold hout.

Tot 1944 zou er op windkracht worden gemalen. Net nadat de molen was verbusseld, werd hij bestookt door de Engelsen, omdat ze het vermoeden hadden dat de Duitsers er een uitkijkpost hadden. Daar bovenop kwam nog enige schade van een V1 die in de buurt insloeg.

In 1950 werd hij tot groot verdriet van Robben onttakeld. Het malen gebeurde met een dieselmotor (merk Dutch) van 22 pk. Later bleek deze veel te licht en werd vervangen door een Ruston van 50 pk. Hiermee zou tot september 1994 worden

gemalen, gejacobs ladder (als je dat zo mag zeggen) en gemengd.

Op 1 januari 1994 was de molen gekocht door Berrie Wijten, een aannemer uit De Moer. Hij wilde de ronde stenen bergkoren molen geheel maalvaardig maken en in het pakhuis (dak doet dienst als omloop) en op de begane grond van de molen een restaurant vestigen.

Verder zou er een motorhok, een toilethoek, een entree en een keuken worden gebouwd. Het magazijn, dat slechts over de helft van de molen liep, werd 'rond' gemaakt. Nu is men zover dat het metselwerk, het restaurant, de diesel en de zolders klaar zijn. De opening was op 17 juli jl.

Het is nu de beurt aan een nieuwe kap en een luiwerk. Dit zal door Wijten worden gemaakt. De rest zal worden uitgevoerd door molenmaker Bos uit Uppel.

Het is de bedoeling dat wij op de Nationale Molen dag volgend jaar kunnen draaien en een paar maanden later malen. Wie eens wil kijken kan altijd terecht op maandag t/m zaterdag

Camiel Damen, Waalwijk

DEENS MOLENAVONTUUR

Begin 1994 werd er vanuit het openluchtmuseum in Copenhagen een poging gedaan om een aantal vrijwilligers bijeen te krijgen om de molens in het museum te laten draaien. In het museum staan een zevental molens, drie windmolens en vier watermolens.

Bij een andere gelegenheid heb ik ervaren, dat men mensen op een molen heeft losgelaten met een instructie van ongeveer twee minuten! Ik heb voorgesteld een korte cursus te houden in het museum. Helaas was de tijd te kort om die te organiseren voor de eerste Deense molen dag (19 juni 1994) en er werd besloten om een cursus te regelen in de week voor de tweede Deense molen dag (18 juni 1995). Ik kreeg de gelegenheid om in augustus 1994 een week met de molen te draaien om zijn eigenaardigheden te leren kennen. Het gaat hierbij om een standermolen met houten bovenas en houten roeden.

Aangezien er tijdens de eerste molen dag (in 1994) onverantwoord met de molen en het museumbezoek was omgegaan, was de leiding van het museum kopschuw geworden en kreeg ik geen toestemming om publiek in de molen toe te laten. Ik had mede daarom een tekening van het inwendige van de molen opgesteld (foto 1). De molen staat al sedert de jaren twintig in het museum en is eigenlijk nooit voor publiek toegankelijk.

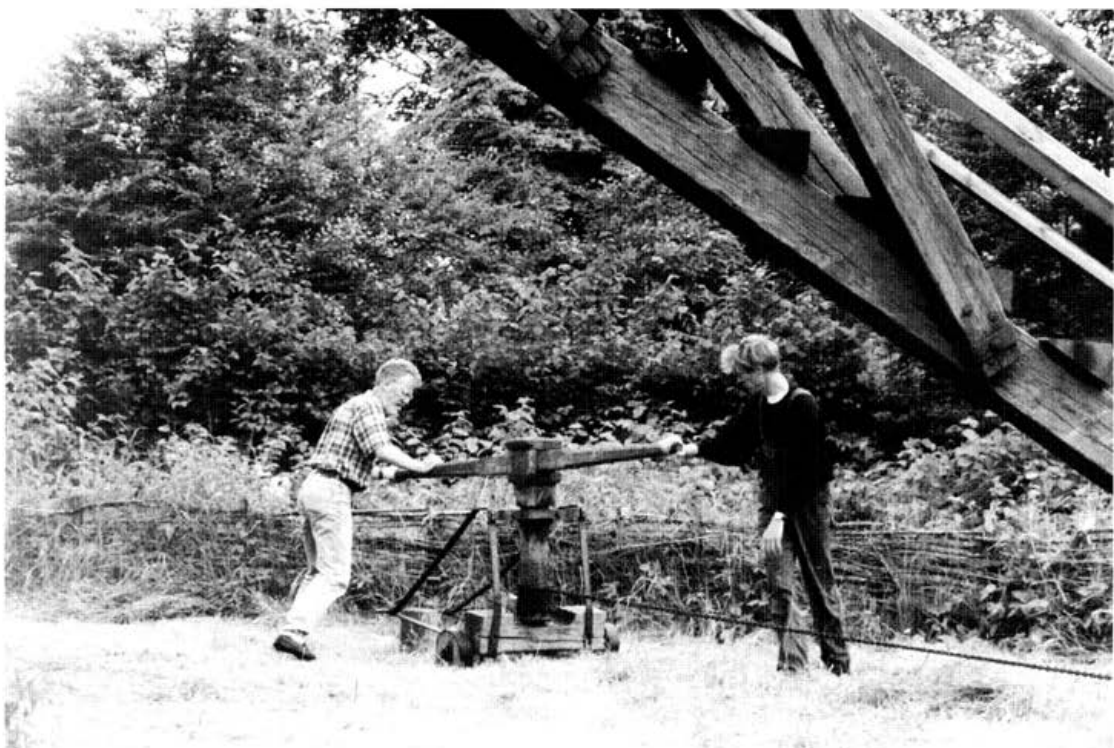

Dit jaar werd er wel publiek toegelaten en een van de bezoekers vertelde mij dat hij al veertig jaar vanuit zijn huis de molen kon zien en nog nooit toestemming had gekregen om binnen te kijken!

De cursus was gepland in de week van 12 t/m 17 juni, elke dag van 10.00 tot 17.00 uur. Er had

zich een tiental mensen opgegeven. Een aantal had er zelfs een week vrij voor genomen. De ploeg heeft zeer intensief en geconcentreerd gewerkt (foto 2). Gezien de korte duur van de cursus had ik me voorgenomen en met de cursisten afgesproken uitsluitend 'voor de prins' te draaien.

De eerste dag is er geoefend met op- en afzeilen. Er zitten drie litsen per zeil en het hekwerk is vrij licht, dus je moet vanaf de grond proberen de litsen om de kikkers te krijgen.

Een kunstje, dat nogal wat oefening vraagt.

Afzeilen is daarentegen weer eenvoudiger, want zeilklampen ontbreken. Verder zijn er die dag veel veiligheidsafspraken gemaakt en is er uitgebreid gekeken naar en gesproken over de vang. Een kort sabelijzer is er ook niet. Het vangtouw van de vangtrommel (himpe gimpe) wordt aan een kikker vastgezet!

De tweede dag is het op- en afzeilen uitgebreid met diverse zwichtmogelijkheden, en is geprobeerd wat ervaring op te doen met de vang. Ook werd toen telkens voor een uur een van de cursisten aangewezen als verantwoordelijke figuur, die ook de kritiek van de anderen over zich heen kreeg.

Vanaf de derde dag is er met mate publiek in de molen toegelaten en zijn de nodige veiligheidsafspraken aangepast en uitgebreid. Toen werd het ook tijd dat de molen eens werd verkruide. De eerste twee dagen was er vrijwel geen wind. De molen heeft geen kruirad o.i.d., maar wordt gekruide met behulp van een verrijdbare kaapstander (drejevogn) (foto 3). Komt hier ons woord 'kruiwagen' vandaan?

De donderdag heeft de ploeg zich enige tijd beziggehouden om een aantal onderlinge afspraken met het museum vast te leggen. Verder is er veel geoefend in de verschillende vaardigheden en veiligheidsmaatregelen.

Vrijdagmorgen hebben we besteed aan het bekijken van de twee andere windmolens. Eerst hebben we de stellingmolen (die daar 'Hollander' heet) intensief bekeken. Deze molen beschikt over drie maal-koppels plus nog een pelwerk. De stellingzolder is dan ook een zaal gelijk. Helaas is deze molen niet draaivaardig. De stelling is onbetrouwbaar en moet vrij zeker geheel worden vernieuwd. Het inwendige van de molen en zeker het gaande werk is in goede staat en vrij onlangs nog hersteld. Vrijwel alle kammen zijn nieuw, maar nu is het geld op...

De derde molen is een klein boerenmolentje (foto 4), een kleine standerdmolen, afkomstig van Laeso, een eiland bij de noordoostpunt van Jutland. Het molentje wordt 'opgezeild' met betrekkelijk dunne houten schotten; aan de voorzijde van de roe een smal en aan de achterzijde twee wat bredere.

Kruien doe je door stevig tegen het - horizontaal achter het molentje uitstekende - staartje te duwen. De molen had bijna twee jaar stilgestaan, maar na wat kleine ingrepen en verzorging heeft het molentje vrijdagmiddag toch nog even rustig gedraaid.

Zaterdag is alles uitgebreid gerepeteerd en klaargemaakt voor de molendag van zondag.

Zowel voor het museum als voor mij was het een boeiend experiment. Het museum heeft voor het eerst 'buitenstaanders' in huis gehaald, die de molen voorzichtig kunnen bedienen en het publiek wegwijs kunnen maken.

Voor mij was het boeiend om een week lang in het Deens instructies te geven. Helaas is mijn 'molenwoordenlijst' met zo'n 250 Deense vaktermen lang niet volledig, ondanks hulp. Bedankt Knud J. en Gerard S.!

Wie er nog een bijdrage toe kan leveren, gelieve contact op te nemen. Vrij zeker krijgt deze cursus nog een vervolg.

Kees Spithost
Tussendijken 4
9251 LW Bergum
tel. 0511-461597

MOLENIMPRESSIE VAN BORNHOLM-DENEMARKEN

Direkt nadat we met de ferry op Bornholm aangekomen waren kochten we bij het Touristkontor een overzichtskaart waarop ook de fietspaden vermeld stonden.

Tot onze grote verbazing stonden daar zo'n dertig molens op aangegeven!

Onderweg naar onze bungalow zagen we er inderdaad een paar, maar niet zoveel als er op de kaart vermeld stonden. Je denkt dan dat je gewoon niet goed gekeken hebt. We hebben honderden kilometers gefietst op dit prachtige eiland. Het weer was aanmerkelijk beter dan in Nederland, (direkt na Pinksteren).

Die eerste indruk over de molens bleek te kloppen. Op genoemde kaart staan er inderdaad veel meer dan er in werkelijkheid zijn. Op een rommelmarkt vonden we waarempel een molenboek van Bornholm, uitgegeven in 1978.

Een standaardkast die volgens de kaart bij ons in de buurt zou moeten staan stond in dat boek niet vermeld! Dat geeft dus de waarde van de fietskaart wel aan. (Voor het fietsen was hij trouwens wel goed!) We hebben toch een behoorlijk aantal molens kunnen bekijken, vooral alleen de buitenkant. Eén ding hebben ze bijna allemaal gemeen: ze zitten goed op slot! Er staan op Bornholm nog drie standaardkasten, waarvan één zonder gevlocht. Het zijn kleine molens met geschat zo'n 15 meter vlucht.

Verder hebben we nog twee vrijwel identieke watermolens gezien. Hoewel de ene in het n.w. ligt en de ander in het z.o. lijken ze van dezelfde tekening te komen, voor zover er vroeger van een tekening sprake was natuurlijk. Beide zijn van het onderslag type en zijn landschappelijk bijzonder mooi gelegen.

De windmolens zijn verder veelal uitgerust met windroos en kleppen. Toch worden ze hier Holländer genoemd! Aan de oostkant van het eiland kwamen we in Aarsdale waarachtig een draaiende molen tegen! Hij bleek nog te malen ook. De molenaar was niet al te spraakzaam, maar deze molen is de enige die nog maalt, en dat vrijwel dagelijks! Van deze molen bestaat zelfs een boekje van ca. 20 pagina's, in het Deens en Duits. Dat is naast het Deens zo ongeveer de voertaal hier.

Het is een mooie witte, forse molen die prachtig vlak aan de kust is gesitueerd.

Opvallend is de conische bonkelaar, die je hier trouwens meer ziet.

Op de derde zondag in juni wordt in Denemarken de Deense Molendag gehouden. Mét affiche en vouwblad met gegevens over de molens in het hele land. Het was de tweede keer dat deze dag gehouden werd. Vorig jaar hebben we de eerste editie ook meegemaakt.

Op de affiche staat vermeld: open molens. En dat geeft precies aan hoe de situatie is! Bij ons draaien en malen ze, hier zijn ze voornamelijk alleen maar open, en slechts een enkele draait.

Maar net als bij ons ook hier vrijwilligers, zij het dat alles nog in de kinderschoenen staat. In Svaneke hebben we bijv. met de plaatselijke huisarts Larssen gesproken, die net de standaardmolen uitgeveegd had.

Hij wist ons wel veel over die ene molen te vertellen, maar met een molen draaien is er niet bij. De standaard van deze molen zou nog de originele van 1634 zijn, en dat zou best eens waar kunnen zijn. In deze molen ligt een groot koppel stenen, en zowel links als rechts voorin nog een klein koppel dat door een korte as met bonkelaartje via een horizontaal liggend asje op het bovenwiel aangesloten kan worden. Nooit eerder gezien!

Ook de molen van Pedersker hebben we op de Molendag zien draaien. Deze molen heeft kleppen gehad, maar die zijn er al jaren uit. Het gevlucht bestaat dan eigenlijk alleen uit hele grote gaten! Een vangketting was er niet. Toch draaide het hele spul. Gelukkig was het heel rustig weer, want hoe krijg je zoiets stil.

In een bijgebouwtje stond een prachtige oude diesel, merk Ruston en Hornsby, uit Lincoln in Engeland, bouwjaar 1932. Er moest indertijd 7000 D.Kr betaald worden voor zo'n aandrijving, terwijl een doorsnee woning 3500 D.Kr kostte. Ter ere van Molendag werd het oudje opgestart. Draaide prima.

Fa. J. J. Vendrig & Zn.

GROOT- EN KLEINVERPAKKING

VENDRIG'S PAPIERENZAKKEN VOOR UW BAKKERSMEEL:

Wij leveren zakken van
1-30 pond.

Zakken van 25 kg.

Wit en bruin.

Het bedrukken van de zakken met uw
eigen molen is mogelijk.

Bel geheel vrijblijvend voor onze
concurrerende prijzen.

Julianalaan 15
3417 GJ Montfoort

Tel. 03484-1521

Fax. 03484-1512

Deze diesel werd gebruikt voor het aandrijven via riemen van apparatuur in weer een ander bijgebouw.

Ook was het vroeger mogelijk via een minstens 15 meter lange drijfslag waarin ook nog een haakse overbrenging zat, een maalstoel onderin de molen aan te drijven. Dit is gedeeltelijk nog zichtbaar. Bij deze molen liggen allerlei restanten van een molen die hier dichtbij (zowat op het strand) heeft gestaan.

Dit eiland is een aanrader! Neem wel een fiets mee, of ga wandelen. Per auto ben je te snel uitgekeken.

De oppervlakte is een kleine 600 vierkante km. Geen disco, geen nachtleven, maar gewoon machtig mooi!

Bert en Bouk van Uffelen

WAT WAS DAT VOOR 'N MOLENZAAK

Dat de gemiddelde vrijwillige molenaar de molenzaak van de laatste gilde brief niet kon thuisbrengen kunnen wij ons nog voorstellen maar de vrijwilligers die dag en nacht op een paltrok rondhangen moesten dit toch wel kunnen. Helaas ook vanuit die hoek geen enkele reactie.

De getoonde molenzaak is een uiterst belangrijk onderdeel van deze molen, daar hiermede het al of niet goed voortschuiven van de zaagsleden afgesteld kan worden.

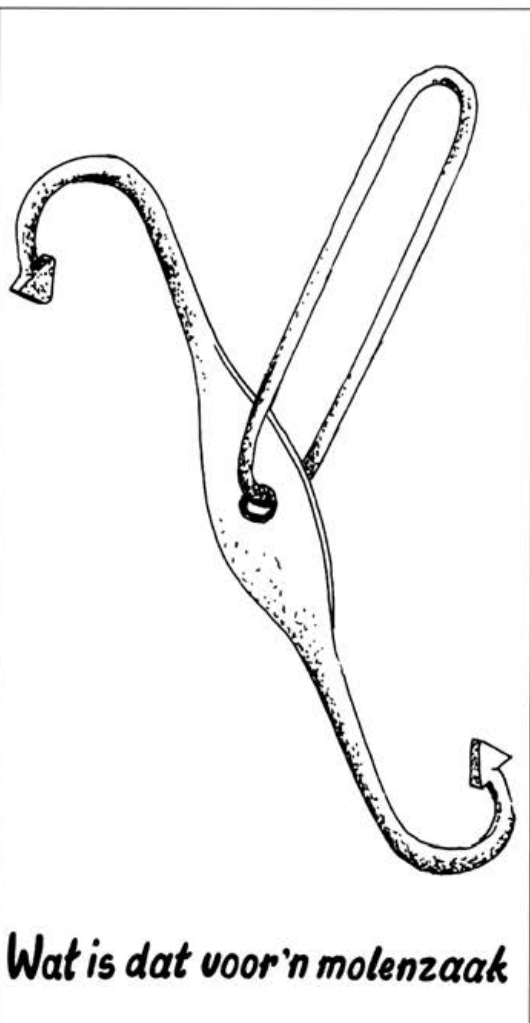
Waar kunnen we dan wel deze nuttige stukken hout vinden?

De zaagvloer steekt ter weerszijden van het paltroklichaam een aantal meters uit. deze uitstekende meters van de vloer worden vanaf de overring ondersteund door een drie- tot viertal schoren, de z.g. beerstutten. Deze beerstutten staan met een rechte keep onder tegen de zaagvloerbalken en aan de onderzijde met een visbek verbinding op de reeds genoemde overring.

Daar hout echter de neiging heeft te krimpen en weer uit te zetten o.i. van het vocht in de lucht kan bij de bouw van een paltrok nimmer worden gegarandeerd dat de zaagvloer zuiver waterpas ligt laat staan dat ze zuiver vlak is.

Met behulp van de constructie zoals getoond in de "molenzaak", is dit zondermeer mogelijk.

De constructie bestaat uit een tweetal keephouten, waarvan er één rust tegen de kopse kant van de inkeping in de zaagvloerbalk (zie afbeelding in de vorige Gildebrieven), terwijl de ander tegen de kop van de stut ligt. Tussen beide zijn een tweetal lijdzame wiggen aangebracht die ten opzichte van en tegengesteld van elkaar kunnen worden aangedreven. In wezen wordt hiermede de stut een weinig verlengd, waardoor de zaagvloerbalk een weinig omhoog komt. Het tegengestelde is natuurlijk ook mogelijk n.l. door de wiggen een weinig te lossen waardoor de desbetreffende balk zakt.

Wat is dat voor 'n molenzaak

MOLENSTICHTING " 'T VLEGEND HERT "

De Brielse Molenstichting zoekt voor de driezolder standerdmolen " 't Vliegend Hert " een

MOLENAAR

voor het malen van graan gedurende een dag per week. Condities nader overeen te komen.

Nadere informatie kan worden verkregen bij de voorzitter van de Stichting, de heer H. Vegter, Maarland-NZ 41, 3231 CG Brielle (tel. 01810-12571) aan wie ook sollicitaties kunnen worden gezonden.

BIOTOOPCAMPAGNE 1995 GAAT VERDER

Sinds de jaren zeventig houdt een netwerk van Biotoopwachters in de gaten waar molens in bestemmingsplannen bedreigd worden. Door tijdig in overleg te treden met de betrokken instanties kunnen plannen nog wel eens aangepast worden. Desondanks worden molens in toenemende mate in hun voortbestaan bedreigd door bebouwing en begroeiing. Het Gilde van Vrijwillig Molenaars en vereniging De Hollandsche Molen hebben 1995 uitgeroepen tot Biotoopjaar, om daarmee het biotoopprobleem onder de aandacht van zowel de Nederlandse bevolking als de overheid te brengen. In het vorige nummer werd in dit kader al verslag gedaan van de presentatie van het rapport 'Ruimte voor Molens'. In dit artikel wordt de brochure nader belicht en tevens op andere activiteiten ingegaan.

Brochure

In de publicatie wordt een aantal aanbevelingen gedaan om de toenemende windbelemmering en aantasting van het molenbeeld een halt toe te roepen. Daarbij is met name een taak voor de overheid weggelegd.

Op gemeentelijk niveau dient voor elke molen in het bestemmingsplan een molenbeschermingszone te worden opgenomen. Binnen deze zone dienen normen te gelden die aansluiten bij de eisen die een molen aan zijn omgeving stelt, maar waarmee ook genuanceerd omgegaan kan worden door bij het vaststellen van de normen rekening te houden met de bestaande situatie. De gemeente Geldermalsen heeft zo'n molenbeschermingszone opgesteld en ontving hiervoor onlangs de Biotoopprijs van het Gilde van Vrijwillig Molenaars.

Provincies dienen in hun streekplannen het belang van een gave molenomgeving te benadrukken. Via het planologisch toezicht kunnen gemeenten op basis van het geformuleerd provinciaal beleid gestimuleerd worden in bestemmingsplannen rekening te houden met molens.

De rijksoverheid moet bij planvorming omtrent grote infrastructurele werken, zoals de HSL en de Betuwelijn rekening houden met de omgeving van molens. Ook bij de aanplant van produktiebossen wordt te weinig aandacht aan molenbelangen besteed.

Kamervragen

Naar aanleiding van het verschijnen van de brochure 'Ruimte voor Molens' zijn door de voorzitter van de vaste Kamercommissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw M.M. Versnel-Schmitz schriftelijk vragen gesteld aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Inmiddels is hierop gereageerd door staatssecretaris Nuis. Uit het oogpunt van beleevingswaarde en behoud is ook hij van mening dat molens in het zicht en in de wind horen.

De heer Nuis laat verder weten met de ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en

Milieubeheer en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in overleg te zijn over de bescherming van cultuurhistorische waarden - waartoe molens behoren - in het Nederlandse landschap. Aan de vraag om bij planvorming meer rekening te houden met molenbelangen wordt dus gewerkt. Volgens de staatssecretaris is er echter in principe voldoende instrumentarium beschikbaar om deze cultuurhistorische waarden te beschermen, zodat hij geen noodzaak ziet om tot nieuwe landelijke regelgeving te komen. Tot een wettelijke bescherming van de molenomgeving komt het dus niet, maar daar was eerlijkheidshalve ook niet op gerekend.

Instrumenten

Ter ondersteuning van de in de brochure geformuleerde aanbevelingen worden diverse informatiepakketten samengesteld door de projectgroep Biotoopcampagne van De Hollandsche Molen. Het gaat erom dat betrokkenen met deze hulpmiddelen voortaan zelf rekening houden met de molenbiotoop.

Per provincie wordt een pakket met specifieke regionale aandachtspunten samengesteld. Hierin worden concrete biotoopgevallen van de betreffende provincie in kaart gebracht. Op basis van deze gegevens kan er een toetsingskader voor de molenomgeving in streekplannen opgenomen worden.

De gemeenten ontvangen een lijst met aandachtspunten voor de inrichting van de molenomgeving, waarmee de ambtenaren zelf aan de slag kunnen. Deze map zal onder meer een model voor een molenbeschermingszone bevatten.

Ook de eigenaren van molens worden niet vergeten. Het is van groot belang dat zij weten wat zij voor de omgeving van hun molen kunnen doen. Met behulp van een speciale informatiemap moeten zij in staat zijn zelf vroegtijdig bedreigingen van de molenbiotoop te signaleren en daarop te reageren. Zo zal de map voorbeelden van bezwaarschriften en bestemmingsplannen met een molenbeschermingszone bevatten.

Last but not least: de Biotoopwachters zullen nadrukkelijk betrokken worden bij bovengenoemde benadering van eigenaren en gemeenten. Op welke manier dat gaat gebeuren blijft nog even een verrassing.

Informeren

Naast deze instrumenten om tot een betere bescherming van de molenbiotoop te komen, blijft de inzet van Biotoopwachters en andere molenaars onontbeerlijk. Schroomt u niet om ook zelf de ontwikkelingen rondom de molenbiotoop in uw woonplaats in de gaten te houden.

Dat kan door het plaatselijke nieuwsblad na te lopen op herzieningen van bestemmingsplannen die een bedreiging voor de molenomgeving inhouden. Als u problemen signaleert kunt u vervolgens de meldkamer van De Hollandsche Molen waarschuwen. Door tijdig te reageren kunnen plannen

misschien nog ten gunste van molens veranderd worden. Maar vergevorderde plannen zijn vaak niet terug te draaien. De enige mogelijkheid, die dan nog openstaat is een tijdrovende bezwaarprocedure. *Met een kleine moeite kunt u dus veel werk besparen.*

Voor het informeren van het publiek doen we eveneens een beroep op u. De molen is immers de meest geschikte plaats om duidelijk te maken dat bomen en gebouwen niet in de omgeving van molens horen. Aan de hand van het 'biotoop' affiche - waarop u de situatie rond uw eigen molen kan aangeven - kunt u bezoekers uitleg geven over de eisen die een molen aan zijn omgeving stelt. Het is van belang door te gaan met deze voorlichting. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de materialen die rond Nationale Molendag verspreid zijn.

Bovendien is er een eenvoudig op te zetten

'biotoop'tentoonstelling beschikbaar. Aan de hand van foto's en schema's wordt daarin de biotoopproblematiek gevisualiseerd. Molenaars en molenorganisaties kunnen de tentoonstellingswand bijvoorbeeld voor evenementen gebruiken. Belangstellenden kunnen hierover contact opnemen met De Hollandsche Molen, tel. 020-6238703. Daarnaast zijn folders, ballonnen en affiches kosteloos bij de vereniging na te bestellen.

De brochure 'Ruimte voor Molens' is verkrijgbaar door f 7,50 over te maken op postbankrekening 113590 t.n.v. De Hollandsche Molen, onder vermelding van het gewenste artikel.

Mirjam van der Velde
medewerkster Biotoopcampagne bij
De Hollandsche Molen

MOLENBIOTOOPBESCHERMING 140 JAAR GELEDEN

In 1859 werd in Twello, gemeente Voorst, het landgoed Duistervoorde verkocht, voorwaar een kapitale transactie. Het bestond onder andere uit een solide gebouwd herenhuis met vier ruime benedenkamers, grote vestibule en provisiekamer, overwelfde kelders en keukens, zes bovenkamers en ruime zolders, poorthuis, schuren, een grote wagenschuur, vruchtbare tuin met exquise vruchtbomen, alles met grachten en wandelingen omgeven, toegang hebbende door een verharde laan met ongeveer driehonderd en vijftig jonge en welig groeiende eikenbomen bepoet, verder nog een tuin met fijne vruchtbomen, schuur, hooi- en zaadberg, een en ander met eiken, beuken, peppelen, dennen en adere bomen en fijn plantsoen bepoet, de boerderij Molenerve en wei- en bouwlanden en akker-

maalsbossen en opgaand hout, zo'n 54 bunder groot. Me dunkt, de verkoper was nogal een liefhebber van veel en van hoge bomen, maar ook hij kende zijn grenzen, want de eventuele koper werd er vantevoren van verwittigd dat:

"de weg vanaf het hek naar het dorp Twello vanaf het hek tot aan het erve Schuttenstede niet met opgaande bomen mag worden bepoet, ook niet de weg die uit de Molenallee naar den Straatweg loopt, om aan den molen van Antonij Havekes den wind niet te benemen."

Bron: Notarieel archief Epe nr. 2929, akte 99.
Hattem, Gerrit Kouwenhoven.

HET GILDEBESTUUR IN UTRECHT OP 24 EN 25 MAART

In de voorbije jaren heeft het Gildebestuur aan vrijwel alle afdelingen een bezoek gebracht; alleen Utrecht ontbrak nog, en dat terwijl Utrecht toch zo mooi centraal ligt. Zo'n 'werkbezoek', zoals het bestuur het pleegt te noemen, gebeurt op uitnodiging van het afdelingsbestuur. Waarschijnlijk komt het door het feit dat verschillende bestuursleden woonachtig zijn/waren in Utrecht-'t Gooi (zoals het af te dekken werkgebied wordt aangeduid), dat juist deze afdeling nog niet was bezocht. In ieder geval was het bestuur zeer vereerd door de uitnodiging en geïnteresseerd naar het programma.

Op vrijdagavond 24 maart was het instructiegebouw op het terrein van het Amsterdamse waterleidingbedrijf de geschikte lokatie voor de contactavond van de Utrechtse leden. Wat opviel was de

grote opkomst (bijna 40 leden!) en de aanwezigheid van een vertegenwoordiging van de Stichting De Utrechtse Molens. Na de informele ontvangst gaf voorzitter Nico Perdijk informatie over enkele actuele zaken. Ook peilde hij de mening van de aanwezigen over de inhoud van de Gildebrief (n.a.v. het artikel in de toen juist verschenen Gildebrief). Men was algemeen van mening dat het niveau van de artikelen goed was. Vervolgens verzorgde Gerrit Pouw een dialezing over de (verdwenen) molens van Amersfoort, in het verleden rijk aan molens maar nu een stad waar geen enkele molen meer staat.

Voor zaterdag 25 maart was een rondleiding uitgezet, die leidde langs voornamelijk mooie molens. 's Morgens werden de stellingmolens "Rijn

De wip van Lopik

en Weert" te Werkhoven en "Oog in 't Zeil" te Cothen bezocht. Beide molens zijn recentelijk vanuit een romps herrezen en sieren nu regelmatig draaiend de mooie streek van de Kromme Rijn. Na een korte stop bij de "Geesina" in Goenekan, waar geconstateerd werd dat het met deze molen wel heel erg achteruit gegaan is, werden achtereenvolgens de "Kockengense Wipmolen", "De Windhond" in Woerden en de "Middelste Molen" bij Lopik bezocht. Bij al deze molens troffen we enthousiaste en toegewijde molenaars aan, waarvan er enkelen al meer dan 20 jaar actief zijn! De wipmolen van Lopik was een hoogtepunt voor wat de bio-toep betreft ("zelfs de schaduw heeft geen last van windbelemmering").

Het bestuur heeft de (hernieuwde) kennismaking met de Utrechtse molen(aar)s zeer gewaardeerd; het (weliswaar kleine) aantal molens wordt in goede conditie gebracht/gehouden (dit is vooral te danken aan de Stichting De Utrechtse Molens) en de molenaars zijn hier actief en enthousiast.

Dat de contacten tussen genoemde Stichting en de vrijwilligers goed zijn, bleek nog eens uit de aanwezigheid van de heer Schemmekes, secretaris van de Stichting, tijdens een groot deel van de rondleiding (bovendien werd de lunch aangeboden door de Stichting!).

Gerard Sturkenboom

DE MOLENS VAN AMERSFOORT.

Deze tekst is gemaakt aan de hand van de dialezing van G. Pouw op de Gilde bijeenkomst van de afdeling Utrecht op 24 maart 1995. Er werd enige informatie toegevoegd uit [1]. Indien iemand onjuistheden aantreft of aanvullingen heeft (die niet in [1] staan), wil ik die graag vernemen.

Inleiding

De stad Amersfoort heeft momenteel geen enkele molen meer op haar grondgebied staan. In de loop van de jaren moeten er echter ongeveer 75 gestaan hebben. Wat er met al die molens precies is gebeurd, wanneer ze gekomen en verdwenen zijn, is lang niet altijd bekend.

Wanneer we terug gaan zoeken blijkt dat de eerste vermelding van een molen in Amersfoort dateert van 1380. Het betreft de stander-koren-molen Reyntjesheuvel. Op zich is Amersfoort daarmee niet de eerste maar ook vast niet de laatste stad die een molen kreeg. De oudst bekende windmolen in Nederland (1240) is die van Merum in Limburg [2]. Pas in de 14de eeuw werden meerdere standerdmolens genoemd.

Kaarten en een gravure van Amersfoort

Op een kaart uit de 17e eeuw, getekend door Blaeu, staan molens getekend aan de huidige Utrechtse- en Leusderweg. Bovendien zien we een molen op de plek waar nu het einde van de Bloemendalsestraat is. Daarnaast is er een gravure van Saftleven waar 6 standerdmolens op staan van het oudste type dat ons land kent. Ze staan alle 6 voor de al lang verdwenen Slijckpoort. Op dezelfde gravure, meer naar het westen, staat de omwalling van Amersfoort ter weerszijde van de Utrechtse poort afgebeeld. Voor deze poort staan de voorlopers van de molens aan de Utrechtse- en Leusderweg die we ook op de kaart van Blaeu al zagen. Tot slot kunnen we op een zogenaamd Kuyperkaartje van 1849 zien dat Amersfoort in dat jaar nog maar 4 molens rijk is.

De standerdmolens

Op een aantal oude kaarten zijn molens te zien van het type standerdmolen dat ook rondom Amersfoort moet hebben gestaan. Meestal waren dit prachtig vrijstaande molens, geplaatst op een lichte verhoging. Soms had zo'n standerdmolen een lange, bijna onbewerkte boomstam als staart. Opmerkelijk is dat de poeren (of stiepen genoemd) veelal zo zijn geplaatst dat ze precies naar de vier windrichtingen wijzen.

De laatste standerdmolen van de stad Amersfoort was waarschijnlijk de Bloemendalsemolen die op het bolwerk aan het eind van de huidige Bloemendalsestraat stond.

Vroegere molens van Amersfoort

Op een plattegrond van de stad staat aangegeven waar, voor zover bekend molens gestaan hebben. Soms is de naam van de molen of wat achtergrond informatie bekend, soms is alleen bekend dat er één of meerdere molens gestaan moeten hebben. Van 13 plaatsen is iets te vertellen:

- 1 Op de hoek van de Utrechtse weg en de Snouckaertlaan stond De Moriaan,
- 2 De Akkermolen stond daar waar de Akkerweg uitkomt op de Utrechtse weg,
- 3 Aan de Arnhemse weg, waar nu het gebouw van de G&GD staat, vlak bij de stadsring, stond eveneens een molen,
- 4 Aan de Leusderweg stond een molen, bij het Julianaplein. Het kleine straatje "Kroontjesmolen" deed al iets vermoeden,
- 5 Er stond eveneens een molen aan de Leusderweg, bij de Camperstraat,
- 6 In de omgeving van de voormalige Slijckpoort, waar nu het Sportfondsenbad is, stonden meerdere molens zoals hierboven al vermeld werd,
- 7 Net buiten de stadsomwalling, aan de Zuidsingel ten oosten van de Kleine Haag moet een molen hebben gestaan,
- 8 Op de hoek van de Lageweg en de Zangvogelweg stond een molen,
- 9 De Sint Anna molen (afgebroken in 1754) heeft in het smalle parkje langs de Sint Annastraat gestaan,
- 10 Aan de Bloemendalsestraat stond de eerder genoemde Bloemendalsemolen,
- 11 Naast de Koppelpoort, bij het Grote Spui, staat nu nog het gebouw waarin een watergedreven korenmolen was gevestigd. Deze molen werd aangedreven door het water van de Gelderse vallei,
- 12 Ter weerszijden van de Eem hebben meerdere molens gestaan op het Grote en het Kleine Koppel,
- 13 Binnen de oude stad, ten noorden van de nog bestaande Kamperpoort hebben drie grutmolens gestaan.

Nog bestaande afbeeldingen van molens in Amersfoort

De Moriaan was een grote achtkante stellingmolen waarmee onder andere graan gemalen werd. In 1764 wordt deze molen voor het eerst genoemd en in 1874 is hij verdwenen. G. Pouw geeft met een aantal detaildia's van andere korenmolens een goed beeld van de binnenkant van een korenmolen als De Moriaan. Van boven naar beneden gaan we alle zolders langs. We werpen een blik op de kapzolder en zien een grote zware bovenas met een groot bovenwiel. We zien een luizolder met het luwerk, een steenzolder met maalstenen en een maalzolder waar de molenaar de meeste tijd doorbrengt tijdens het malen. Het meel komt daar via een houten koker in de maalbak en loopt vervolgens in de meelzak.

De Amersfoortse korenmolen De Gunst is beter bekend als De Molen van Nefkens. De huidige

garage Nefkens is voortgekomen uit dit molenaarsbedrijf. De molen werd in 1850 gebouwd en werd in 1913/1914 verplaatst naar het Drentse dorp Sleen, daar is hij in 1956 gerestaureerd. Dit is de enige Amersfoortse molen die nog in tact is hoewel we hem eigenlijk niet meer Amersfoorts mogen noemen.

Van molen De Koning zijn een aantal gegevens bekend waarvan niet duidelijk is of alles klopt. Zo zou De Koning eerst vlakbij de Slijckpoort hebben gestaan en later verplaatst zijn naar het Kleine Koppel. Daar zou hij de naam De Rijzende Zon hebben gekregen. Oorspronkelijk is De Koning een stellingmolen geweest, volgens [1] werd hij later omgebouwd tot beltmolen. De baard van deze molen (met een zon daarop) kan nog bezichtigd worden in museum Flehite te Amersfoort evenals afbeeldingen waarop deze molen als beltmolen te zien is.

De Goede Verwachting stond aan de Lageweg (8 op het kaartje). Deze molen werd in 1892 gebouwd maar ging door oorlogshandelingen in 1945 verloren. Langs de Eem hebben meerdere molens gestaan. Er is een schilderij van J. Groenestein waarop vier molens aan het water te zien zijn. Eén daarvan is een runmolen waarmee eikeschors werd gemalen ten behoeve van het looien van leer. Op de voorgrond van het schilderij staat een paltrokmolen. Bekend is dat ten oosten van de Eem zelfs een balkenhaven gegraven werd die overigens ook al weer gedempt is.

FABRICAGE:

**MOLENROEDEN - SPRUITEN
FOKSYSTEMEN
BUSSELNEUZEN
ASSEN
BIL- EN KNEUSHAMERS
WATERRADEREN
SPECIAAL OPLASWERK EN REPARATIE**

DERCKX KONSTRUKTIE B.V.

Waage Naak 10
6019 AA Wessem

Telefoon : 04756 - 3342
Fax : 04756 - 3343

Molens in de omgeving van Amersfoort

Tot slot molens uit de omgeving van Amersfoort: de molen van Bavoort die in december 1917 werd gesloopt en de Zan brinkermolen die afkomstig was uit Amsterdam en daar de Pesthuismolen heette. Deze molen moest uit de hoofdstad verdwijnen in verband met de bouw van het theater Carré en heeft tot het begin van de oorlog in Leusden gestaan. Het verhaal gaat dat toen een Duitse verkenningspartij in mei 1940 de molen, tegen de zin van de molenaar, als uitkijkpost gebruikte, hij de molen eigenhandig in brand stak.

Een andere molen die waarschijnlijk ook uit Amsterdam afkomstig was, stond bij het dorp Hoogland in het buurtschap Den Ham, op de hoek van de Hamseweg en de Molenweg. Het was een mooie grote achtkante molen. De onderdelen werden via de Eem aangevoerd en door de plaatselijke boeren naar het dorp vervoerd waar de molen verrees.

De laatste molen die we kunnen noemen is de Copermolen in de voormalige gemeente Stoutenburg, staande aan de Barneveldse- of Vlierbeek. Het is een watergedreven molen die ook nu nog bekend is, maar dan als restaurant de Copermolen.

Referenties.

- [1] Molenboek provincie Utrecht, Hoofdstuk 4, geschreven door van der Neut.
- [2] Molens in Nederland, J. Smit.

J.E. van Dijk
Kroonstraat 4
3511 RC Utrecht

OVER "1995 - BIOTOOPJAAR" GESPROKEN...

De vereniging "De Westbrabantse Molens", nog niet zo lang geleden opgericht, heeft onlangs besloten om de zorg voor molen-biotop in hun werkgebied aanzienlijk doeltreffender te maken. Zij hebben daartoe hun terrein verdeeld in 20 rayons, en daarvoor ook de biotoopwachters gevonden! In onze bekende jaarlijkse lijst van biotoopwachters, als gepubliceerd in de eerste Gildebrief van 1995, stonden voor West-Brabant nog slechts 4 rayons aangegeven.

Dat is dus nu liefst ver-vijf-voudigd!

De Westbrabanders, kennelijk geïnspireerd door het uitgeroepen Biotopjaar 1995, pakken deze goede zaak wel krachtadig aan.

Hier volgt het resultaat, gerangschikt per gemeente, in een volgorde Noord-Zuid en West-Oost.

1. **Willemstad** (nog vacant)

2. **Hooge- & Lage Zwaluwe** (molen in Hoge Z.) D.J.H. Rombouts, Kerkdijk 21, 4927 BG - Hooge Zwaluwe Tel. 01684-2386

3. **Made & Drimmelen** (molen in Made) P. Kruijsenga, Doornbos 47, 5121 RT - Rijen Tel. 01612-25714

4. **Raamsdonk** (Raamsdonksveer) A.L.C. van Hamont, Hoevendijk 1, 4941 LP - Raamsdonksveer Tel. 01621-15565

5. **Fijnaart & Heyningen** (romp in Oudemolen) J. van Kaam, Wattstraat 3, 4702 LP - Roosendaal Tel. 01650-56816

6. **Terheijden** H.L. Schippers, Klaverbeemd 27, 4844 RH-Terheijden Tel. 01693-4120

7. **Oosterhout** (Den Hout) P. van Kuik, Nobelstraat 249, 5012 JN - Tilburg Tel. 013-554830

8. **Dongen** H. Demoet, Schimmelpenninckstraat 37, 5121 HM - Rijen Tel. 01612-22059

9. **Nieuw-Vossemeer** (N.-Vossemeer en Heense Molen) P. Jansen, Blozekriekske 25, 4681 BW - Nieuw-Vossemeer Tel. 01676-2886

10. **Halsteren** F. Moerland, Halsterseweg 57, 4661 KM - Halsteren

11. **Bergen op Zoom** (Nieuw-Borgvliet) A. Pleging, Artemislaan 12, 4625 CS - Bergen op Zoom Tel. 01640-37386

12. **Wouw** L.J. Heinsbroek, Velletriweg 36, 4731 DN - Oudenbosch Tel. 01652-18926

13. **Huijbergen** E. Claessens, Heikantvenstraat 35, B-2910 - Essen BELGIE Tel. 0032-36677197

14. **Roosendaal & Nispen** (molens in beide plaatsen) N.J.M. van Eekelen, Herelsestraat 26, 4726 AE - Heerle Tel. 01658-1453

15. **Rucphen** (Sprundel) D.v.d. Broek, Molenbaan 12, 4714 EM - Sprundel Tel. 01653-86361

16. **Hoeven** (Bosschenhoofd) Th. Franken, Molenbaan 13, 4744 SJ - Bosschenhoofd Tel. 01652-1320 (Molen "De Toekomst" staat dicht bij Hoeven, maar behoort tot Ettenleur. Biotopwachter v.d. "Toekomst" is N.v. Eekelen (zie nr.14))

17. **Etten-Leur** (molens in E.-L en in Zwartenberg) A.P.M. Agterbos, Dr. Gommersstraat 7, B-2328 - Hoogstraten BELGIE, Tel. 0032-33158597 Molen "De Toekomst": zie hierboven onder nr. 16 en 14).

18. **Zundert** A.H.P.M. Meesters, Dr. Struyken-straat 74, 4812 BG - Breda Tel. 076-207869

19. **Breda** (Princenhage) B. de Best, Grote Houw 112, 4817 RJ - Breda Tel. 076-711716

20. **Nieuw-Ginneken** (Bavel en Ulvenhout) A.F. van Riel, Schoutenlaan 70, 4854 AX - Bavel Tel. 01613-2491/1751

Andere tussentijdse wijzigingen in de Biotoopwachterslijst Februari 1995 (Gildebrief '95-1):

Blz. 1 - kol. 1:
Wymbritzeradeel: S. Jellema is verhuisd naar : Snekerpad 18, 8651 NE - IJlst. Tel. 05155-32619

Blz. 2 - Kol. 1:
Veluwe Midden & West: Dit rayon is na het vertrek van H.T. Linde, door het bestuur van de Stichting "Vrienden v.d. Gelderse Molen", als volgt verdeeld onder drie nieuwe biotoopwachters:

Apeldoorn-Voorst-
Harderwijk J.E. de Voogt, v. Miereveltstraat 57, 7312 RX - Apeldoorn. Tel. 055-558122
Barneveld B.H. Besselink, Zwaanstraat 12, 3816 AR - Amersfoort. Tel. 033-756076
Putten & Nijkerk J. v. Loenen, Arendshorst 34, 3772 RV - Barneveld. Tel. 03420-90894

Blz. 2 - kol. 1:
Wijk bij Duurstede enz. Onze biotoopwachter Dr. J. de Waart, is helaas overleden. Door M. Vader (zie "Cothen") wordt dit rayon voorlopig waargenomen.

Blz. 2 - kol. 2:
Wieringen (& Harenkarspel) Voor het eerst vonden wij eindelijk voor Wieringen een Wieringer als biotoopwachter!
H.M. Pruijsen, Koningsweg 79-81, 1777 JR - Hippolytushoef. Tel. 02279-2195

Blz. 2 - kol. 2:
Zijpe & Anna Paulowna Zijpe blijft aan R.C.R. Brommer, maar Anna Paulowna (Wieringerwaard) ging naar A.A. Reinders, P. de Hooghstraat 18, 1701 LD - Heerhugowaard. Tel. 02207-13591

Blz. 3 - kol. 2:
Gouda e.o. Ir. C.J. Pluijgers heeft zijn functie afgestaan aan N. Noorlander, Fluwelensingel 82, 2806 CE - Gouda. Tel. 01820-84919. Behalve Gouda, Reeuwijk en Driebruggen bewaakt hij ook de "Hercules" van Zuidbroek (gem. Bergambacht).

Blz. 4 - kol. 1:
De eerste drie rayons van "Noord Brabant", (nl.: "N, M & Z") zijn dus vervangen door de hierboven genoemde rayons.

Blz. 4 - kol. 2:
Eindhoven & Waalre Eindhoven blijft aan L.G. v. Someren, Maar Waalre heeft nu een eigen wachter, nl. J.v.d. Beek, Jasmijnlaan 17, 5582 ER - Waalre. Tel. 04904-13307

Blz. 4 - kol. 2:
Peelland Een van de biotoopwachters van het eerste uur, Joep Coppens, moest wegens omstandigheden, zijn rayon overdragen aan zijn eigen Peellandse Molenstichting. De gemeenten Asten, Bakel en Millheeze, Gemert, Lieshout, Deurne en Someren zijn inmiddels toegewezen aan: W. Crommentuijn, Zeilbergsestraat 98, 5751 LN-Zeilberg (Deurne). Tel. 04930-11130. (Men zoekt verder)

Ondanks behoorlijke aanwas hebben wij op dit moment toch te kampen met flink wat vacatures! Maar, wie weet, inspireert "Biotoopjaar 1995", waarin de dringende noodzaak van een goede biotoopbewaking alomtevermoeid- en met bewijzen gestaafd wordt, wel tot grotere bereidheid onder de molenvrienden dan anders, om steunpilaren te worden van ons "net"!

Waar zijn nieuwe wachters nodig?

1. Voor Wijk bij Duurstede & Werkhoven (2 molens).
 2. Voor Amsterdam-Noord en het Twiske (Landsmeer). Ook 2 molens.
 3. Voor Midden-Beemster (1).
 4. Voor gemeente Harenkarspel (3).
 5. Voor gem. Westvoorne (Rockanje & Oostvoorne)
 6. Voor Zeeland!
- Op Walcheren zijn de volgende gemeenten onbewaakt: Vlissingen (2), Valkenisse (3), Veere (3), Arnemuiden (1), en het gehele eiland Noord Beveland (4), Zeeuws-Vlaanderen heeft ook slechts 1 wachter.
7. Voor het land van Altena. Dit bijzondere en rijke molengebied mist al heel lang één of meerdere biotoopwachters, die belangstelling hebben voor het gehele eiland. (Er staan 10 molens: 3 wippen; 3 achtkanten; en 4 ronde stenen). Alleen Woudrichems korenmolen wordt in de gaten gehouden....(Trouwens; Heusden óók!)

Wilt u er eens ernstig over denken?

Aanmeldigen heel graag bij E. Smit, Duindoornplantsoen 10-12, 1871 TN 9 Schoorl. Tel. 02209-2069.

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
afdeling Noord Holland

UITNODIGING

aan de leden en belangstellenden, voor de
CONTACTAVOND

op vrijdag 27 oktober 1995:
DIA-LEZING door G. de Vries over
MOLENS IN ENGELAND
in de Molenzaal van sportcomplex
Hoorse Vaart, bij station Alkmaar-Noord.
Zaal open 19.30 uur, aanvang 20.00 uur.
In de zaal svp niet roken

Inlichtingen: 072-338280 of 02513-11389.

WAT DE MOLENAAR ZAG EN HOORDE

De molenaar hoorde van een groep Groningse molenaars. Ze hadden een voorjaarsvergadering, zoals heel wat vrijwilligers in den lande ook bij elkaar komen en waar het heel gezellig kan zijn.

Na de genoegens binnen, volgde zelfs een rustieke vaartocht over het Paterswoldsemeer. Prachtig weer, zonnetje, weinig wind, mooie omgeving. Wat je noemt rustgevend.

Zo rustgevend dat de molens werden vergeten. Geen overbodige luxe dus om even langs 'de Helper' te varen. Even bij de les blijven nietwaar?

Eén man moet er minder rustig op de boot hebben gezeten, namelijk de penningmeester. Hij zou penningmeester zonder penningen moeten zijn. Want op een vraag, eerder in de vergadering gesteld naar de financiële toestand antwoordde hij dat hij geen inkomsten had...

Maar hoe kan dat dan met die gratis koffie? En de aangeboden boottocht?

MOLENLANDSCHAP (Voor meneer Bolsius)

DE SCHORSMOLEN VAN MEGEN; UNIEK IN NEDERLAND?

Even terug in de tijd

Op de Open Monumentendag in september 1993 heb ik het eerste exemplaar van het door mij samengestelde boekje "Stellingkorenmolens te Megen "Desiré", overhandigd aan de eigenaar van de molen, Wim van de Camp. Pagina 12 e.v. van dat boekje vermeldt, dat in 1876 de nieuw gebouwde stellingmolen als Koren-mout-run windmolen is geregistreerd in de lijst van de voornaamste in de gemeente aanwezige fabrieken.

Run is gemalen eikeschors, in die tijd door leerlooierijen gebruikt voor het vervaardigen van leer. In Megen zijn in 1876 en de jaren daarna tenminste 3 leerlooierijen, waarschijnlijk in de Putstraat (nu Baptiststraat) en een aantal schoenmakerijen variërend van 4 tot 12. Er is in Megen door molenaar Van den Meulen met het opnemen van een schorsmolen in het bouwbestek van zijn molen, goed ingespeeld op de plaatselijke behoefte aan deze grondstof.

Geprikkeld

Nog altijd ligt de run of schorssteen op de maalzolder. In het boekje over de Megensemolens beschrijf ik hoe erdoor mij mee gewerkt is en eindig met de zin "alleen ter bevrediging van mijn nieuwsgierigheid zal ik de runsteen openbreken".

Dat is inmiddels gebeurd en hier volgt het verslag:

Met ontzag bekijk ik de Megense runsteen en stel vast, dat het kropgat groter is, dan van de andere drie koppels stenen op de molen. Verder valt er van buitenaf niets bijzonders op. Het kaar bovenop is gelijk aan de andere stortbakken voor graan. Maar dat is waarschijnlijk versleten en vervangen door een overblijver van een andere maalstoel.

Hoe ziet een runsteen eruit? Daar kan ik mezelf geen antwoord op geven, dus probeer ik die wijsheid ergens anders vandaan te halen.

Op molen "DE DOORNBOM" in Hilvarenbeek, een goed onderhouden steenen windgraan-, schors- en pelmolen ligt nog altijd de schorsmolen op de maalzolder.

De wijze waarop dit koppel stenen "werd" aangedreven is identiek aan die in Megen. Vanaf het spoorwiel op de steenzolder, gaat het staakijzer door de zolder naar de maalzolder om het koppel aan te drijven. De lopersteen staat opzij en is evenals de ligger met zand glad gemalen en aldus van alle scherpstel ontdaan. De stenen zijn verminkt.

Buiten tegen de molenbelt ligt nog een oude loper van de runsteen. De steen loopt aan de binnenzijde vanaf het midden enkele centimeters hol en heeft

JAMMER GENOEG BENT U NIET DE ENIGE MET BELANGSTELLING VOOR MONUMENTEN

Evenals u hebben ook houtworm, boktor en zwam een uitgesproken voorliefde voor ons nationaal monumentenbestand.

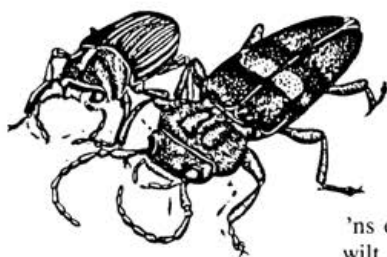
En waar uw belangstelling opbouwend is, gaan zij nogal afbrekend te werk.

Resultierend in schadeposten van miljoenen guldens. Voorkomen blijft daarom altijd goedkoper dan genezen.

Sterker nog: genezen is soms zelfs helemaal niet meer mogelijk.

Laat daarom een specialist van Rentokil bij u langs komen voor inspectie. De kosten van deze inspectie zijn nul komma nul, waar ook in Nederland.

Bovendien krijgt u meteen een serie

Links de houtworm, rechts de boktor. Samen veroorzaken ze voor miljoenen schade aan monumenten.

duidelijke tips over bescherming.

Vul de bon in en stuur 'm op. Ook als u eerst onze uitgebreide documentatie

'ns onder de loep wilt nemen.

RENTOKIL GRATIS INSPECTIE

☐ Wilt U mij bellen voor een gratis inspectie?

☐ Wilt u mij eerst documentatie zenden?

Naam: _____

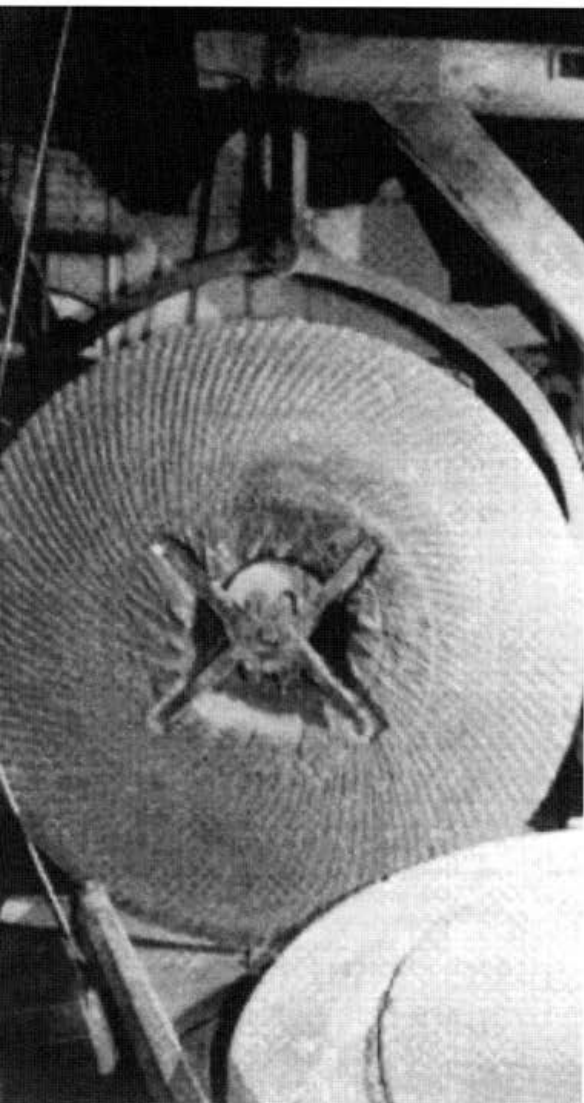
Bedrijf: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Telefoonnr.: _____

Opsturen aan rentokil, postbus 52, 2280 AB Rijswijk (Z.H.).
of bel gratis: 06-0226600

een zeer ruim kropgat; ruimer dan dat in Megen. Het scherpstel op deze steen bestaat uit diepe, dicht bij elkaar gelegen kerven, zoals in Megen op de roggesteen.

Aan het werk

Het wordt tijd het koppel 17der blauwe stenen open te breken. De maalstoel is in een mum van tijd verwijderd. Dat is niet voor de eerste keer. Eerder heb ik mais gebroken met de schorsmolen en om de voorkomen dat allerlei "beestjes" bezit gaan nemen van het rijk in de maalstoel is hij door mij schoonge-maakt.

Een echte zwaar karwei is het wegnemen van het zeven meter lange staakijzer met steenschijf. Vanaf 60 cm van de onderzijde is het ijzer met afgeronde ronde houten balken bekleed. Een 5-tal ijzeren

banden houden het geheel bijeen. Met een vier-gangs- en driegangsblok hijsen Wim van de Camp en ik met behulp van het luiwerk deze reus omhoog en hangen hem veilig in de touwen met de schijf-loop op een stel balken rustend. Het moet een tijd blijven hangen, omdat we de karwei niet in één keer klaren.

Daarna zet ik met de steenkraan de looper naast de ligger en bekijk het scherpstel.

Aangezien ik enkele jaren terug meerdere zakken mais heb gebroken op de schorsmolen heeft het mogelijk weinig zin het stof tussen de stenen op "eikeschorsrestanten" te onderzoeken. Met het blote oog zijn ook maisrestanten niet te zien. Voor microscopisch onderzoek is voor belangstellenden niettemin een lading stof beschikbaar.

Beschrijving

Op zoek naar voor een schorsmolen kenmerkende eigenschappen valt als eerste het kropgat op.

Het is ruimer dan bij een gewone graansteen, zodat de verbrokkelde schors er royaal in kan vallen. In tegenstelling tot alle kropgaten die ik ken, wordt dit kropgat naar beneden toe groter. Daardoor vormt het een omgekeerde trechter. De schors kan maar voor één uitweg kiezen en dat is tussen de stenen door.

Onderaan tussen de vier "poten" van het molenijzer is de toevoermogelijkheid vergroot door meerdere verruimde en verdiepte groeven, waardoor de schors gemakkelijker naar het midden van de steen wordt gedreven. De looper staat ongeveer 2 cm hol, eveneens om de schors gemakkelijker tot vermaling te brengen. De vormgeving van de looper lijkt me in alle opzichten te wijzen op een schorsmolen.

Het scherpstel op beide stenen bestaat uit dicht bij elkaar liggende groeven en elk pandje bestaat uit drie kerven. Alle drie de kerven lopen tot bijna het midden van de stenen. Het scherpstel blijkt al aardig weggesleten te zijn. Een scherpbeurt is hard nodig om dit koppel stenen weer tot goede prestaties te brengen. Nu zal dat voor schors niet zo noodzakelijk zijn, maar het transporteren van maalgoed is nu zeker niet optimaal.

Voor mij resten nog wel de vragen of dit scherpstel typisch is voor een schorsmolen en of een schorsmolen wel een kenmerkend scherpstel heeft?

Een vergelijking kan ik slechts maken met wat ik in Hilvarenbeek heb gezien. Dat wijkt wel af, maar volgens mij is dat scherpstel niet bepalend. De stenen op de molen zelf zijn immers van het scherpstel ontstaan en die éne steen buiten is voor mij in deze niet voldoende overtuigend.

Wel staat voor mij vast, dat in Megen de schorsmolen een echte is; origineel en ongewijzigd.

Hoewel?

Al vroeg in deze eeuw was het met de schors als maalgoed voor de molens afgelopen.

Is het mogelijk, dat evenals in Hilvarenbeek de schorsmolen met zand glad gemalen is en - in het geval Megen - weer voorzien is van een nieuw scherpstel?

Het is natuurlijk niet uitgesloten, maar er is geen feit dat daar op wijst.

Allereerst blijkt in de praktijk, dat het erg moeilijk is met dit koppel stenen te malen. De noodzakelijke kracht laat zich moeilijk overbrengen. Het drijfwerk is er door het zeven meter lange staakijzer niet geschikt voor. Er kan hooguit wat koren op gebroken worden zoals mais te gebruiken voor het samenstellen van bijvoorbeeld "gemengd graan" in de vorm van kippevoer. Maar daarvoor, zo is me gebleken, hoeft je het scherpstel niet aan te passen.

Vervolgens omdat er op de Megense molen nog drie andere koppels stenen beschikbaar zijn. Ik kan met niet voorstellen, dat op dit koppel een beroep gedaan moest worden om de gewenste produktie te halen; hooguit als een soort reserve koppel om in tijden van nood achter de hand te hebben. Meer dan twee koppels stenen tegelijk kan de molen zeker niet aan gezien de noodzakelijke kracht die daarvoor nodig is.

Mijn conclusie blijft, dat ondanks enkele ingrepen de schorsmolen niet van een ander scherpstel is voorzien of anderszins verminkt is. Met enige stelligheid kan gezegd worden, dat op de Desiré in Megen

een schorsmolen heeft, die **UNIEK IN NEDERLAND** is. Mocht deze bewering niet juist zijn, dan zal er wel op gereageerd worden.

1.000.000 omwentelingen?

Wanneer u richting Megen rijdt, bijvoorbeeld vanuit Oss, dan kunt u van verre Desiré zien draaien en weet u dat u van harte welkom bent. Draaien doet hij bij het minste zuchtje wind. Wim van de Camp zet hem praktisch elke dag in gang.

De Megense molen is niet alleen vanwege de schorsmolen uniek, maar ook door de vreselijk lange adem en uitstekende conditie. Mocht er elders nog een schorsmolen in originele staat gevonden worden, dan is Desiré in elk geval nog ergens anders mogelijk uniek in.

En wilt u beschikken over het boekje over onze Megense Stellingkorenmolens, dan kunt u f 16,- overmaken op gironummer 1624893 en zal ik het u per kerende post toezenden.

Met molenaarsgroeten,
Kees van de Wiel
Torenstraat 12
5366 BK MEGEN

HET WEER ZOALS HET WAS

Het is zaterdagmorgen 27 mei 1995. De krant valt met een plof op de deurmat. op pagina twee staat het weerbericht, een hele halve pagina groot. Prachtig mooie kaartjes, leuke verhaaltjes, zelfs over de straalstroom.

Kortom keurig verzorgd.

Er staat een kopje. Broeierig. En verder: Vanmiddag komt de zon prima uit de verf, hoewel er van tijd tot tijd wolkenvelden zullen overdrijven. Het blijft overal droog. Er waait een zwak, op de meren hooguit matig windje uit het zuiden en het wordt ongeveer 22 graden.(...)

Morgen (zondag) wordt het nog wat warmer (...) een zuid-oostelijk briesje, het wordt 24 graden. Verder wordt het broeierig en niet echt stralend zonnig. De zon gaat schuil achter hoge bewolking. Tegen de avond is er zelfs kans op een lokale regen- of onweersbui.

Op het kaartje voor zondagmiddag staat een koudfront midden over Nederland getekend.

Met het echte weer van zaterdag nog vers in het geheugen, zoek ik ook nog even de oude krant van vrijdag op. Het is wel eens aardig de voorspelling met het echte weer te vergelijken. Misschien wel wat gemeen maar toch?

De zaterdag begint heel zonnig. In de loop van de dag zullen er stapelwolken ontstaan. Weinig wind, zwak, hooguit matig. Zuidoost. In een ander kolommetje schrijft men dat de fronten van een verre depressie vrijwel geen invloed meer hebben op ons weer.

Maar dan de werkelijkheid. Zaterdagmorgen. Een redelijk windje, inderdaad uit ZO. Maar de lucht trok al heel snel dicht. Als snel zag de lucht zeer onbetrouwbaar, met grote donkere plekken er in, die evenals de hogere bewolking die 's morgens ook nog even te zien was, een heel wat ruimere koers volgde dan de molenwind.

Heel wat molenaars in het westen van het land hadden het er heel niet op. Hier en daar vielen er daar al wat buien. (In afwijking met de voorspelling) Hier in het midden van het land 'scharrelde' de wind nogal.

Halverwege de middag ruimde in het westen de wind van zuid naar ruim west, zo hoorde ik achteraf.

In het midden des lands was hij zwak ZZO en na een heel kort poosje van heel weinig wind, kwam hij zwak uit NW! Toegegeven: het was niet zo vreemd. In de voorafgaande veertien dagen was het elke dag raak. Steeds ging de wind in de middag naar het noorden en meestal was ik mooi op tijd weg met de zeilen. Deze keer gebeurde het dan toch. Vier volle en de wind er volledig achter.

Nou ja, wind... windje. En dat was maar gelukkig. Het is me zelden gebeurd. Kruien was uiteraard een mogelijkheid. Maar, het onderste zeil stond prachtig luw achter de molen... Ik besloot toch om ze weg te rollen (ondanks mogelijke risico's) Dat ging, eigenlijk tot mijn verbazing, zonder enig probleem.

Ik heb de gewoonte om de zeilen, als ik ze oprol, vanaf het begin tot het einde tijdens het eigenlijke rollen, flink naar onderen te trekken. Daardoor

ontstaat een 'worst' met betrekkelijk weinig windingen, die ook bovenaan heel snel goed ingerold zit. Met nog enkele extra draaiingen kan men bereiken dat vooral het bovendeel van het zeil goed strak gerold zit.

Het effect is totaal anders dan wanneer men begint met de rol heel schuin op te zetten. Min of meer diagonaal. Dan heb je al lamme polsen als het zeil pas voor de helft is opgerold door het grote aantal draaiingen dat nodig is. Het zeil wordt dan ook nog eens een halve meter korter. Voor het klampen zijn je armen dan soms te kort...

Bij het oprollen met een windje recht achter de zeilen (en de zeilen recht achter de molen) liet ik het rechterhoektouw zo lang mogelijk vastzitten. Het opgerolde deel van het zeil is al tot bijna bovenaan gevorderd wanneer de rechter koop wordt losgewurmd. De wind (het windje) blaast het zeil een beetje het hek af waardoor het zich heel gemakkelijk laat rollen. Veel gemakkelijker dan met veel wind er vóór op. Wanneer een deel van het zeil is opgerold heeft de wind er geen vat meer op. Heel langzaam kwamen de enden (achteruit) naar beneden. Het bleek dat een bolstaand zeil geen trekkracht heeft en de vang had er dan niet de minste moeite mee. Sterker nog: het laatste end kwam niet uit zichzelf.

Voor de goede orde: Bovenstaand verhaal is geen pleidooi voor het afhalen van zeilen bij wind van achteren. In de meeste gevallen zal er teveel wind zijn en dan kan dat NIET. Alleen bij zeer weinig wind is zoiets mogelijk. Wanneer bij voorbeeld na het weggrollen van het tweede zeil de wind toeneemt dan heeft men pech en moet er gekruide (gekrooien) worden.

Na deze verre zisprong weer terug naar het weer. Op de satelifoto van die avond was een prachtige smalle wolkenband (ofwel front) van het buigige type te zien, van Zuid Limburg, tot Den Helder die naar het oosten trok.

Stapelwolken waren er voorspeld. Ze waren er, maar het was echt iets meer dan dat. En droog? Jammer, maar lang niet overal. En die winddraaiing? Met geen woord over gerept. Dat moet je zelf maar bedenken...

In de weken daarna kwam de term "Wind van zee" vrijwel dagelijks in zwang bij het weerbericht. Waarschijnlijk wegens klachten van de strandgangers. Zeker niet door klachten van de molenaars...

De zondagmiddag 28 mei, daaropvolgend bracht ZZO-wind, maar niet echt warm en weer deugde de lucht niet. Bewolking op alle niveau's en wat je noemt zwaar. Met o.a. altocumulus van het verdachte soort: floccus. Golfstructuren en ook lage flarden eronder. Wanneer de zon er eens een minuutje doorheen te zien was, zat zij in een dichte waas. Alles wees op onweer.

De actuele weerberichten benadrukten het op juiste wijze: Regen en onweer vanuit het zuidwesten, met windstoten in de loop van de middag. Nou, de regen kwam en toen het me lang genoeg regende haalde ik ze maar weg. Er zou weer een echt koufront komen. Maar ik had echt geen zin in twee dagen hetzelfde eten... En vooruit dan maar: er bestaat een spreekwoord dat gaat over een ezel en een steen... En ook een dat spreekt van hakken en spaanders...

Vanachter het vangtouw is het weer anders dan vanachter de gordijnen.

OVERZICHT VAN INSTRUCTIEMOLEN VAN GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS PER 1 JULI 1995

Provincie	Plaats	Molen	Instructeur	Telefoon	(VANAF 10-10-95)
Groningen	Ganzedijk Garsthuizen Paterswolde Meer Pieterburen Nieuw Scheemda Oude Pekela	8-k stellingmolen	G.G.I. Koster-Westervaarder	05970-24045	0597-424045
		De Hoop	D.F. Wychgel	05955-2223	0595-552223
		De Helper	L.H. Duijm	050-344883	050-5344883
		Vierwinden	D.J. Tinga	05951-1389	0595-441389
		De Dellen	R.P. Lemminga	05979-1292	0597-591292
		De Onrust	L.E. Buiskool	05976-1386	0597-561386
			S. Bezema-Tel	05978-12455	0597-612455
			B. Dijk	05903-1722	050-4031722
	Vierhuizen Winschoten Winschoten	De Onderneming	B. Oomkens	05970-14269	0597-414269
		Dijkstra's Molen Molen Edens	K. Strijk	05970-16031	0597-416031
Friesland	Birdaard Heerenveen Kollum Marssum	De Zwaluw	J.G. Tollenaar	05196-2342	0519-332342
		Welgelegen	P.W. Hofkamp	05663-1956	0566-631956
		Tochmaland	A.F. Zwart	05113-4669	0511-444669
		Marsummermolen	J.P. de Jong	05107-41886	058-2511886
Drente	Erica Diever	De Heidebloem	J. Tigelaar	05914-2492	0591-302492
		De Vlijt	M.W. Noordhoek	05219-1502	0521-591502

Overijssel	Geesteren (OV) Goor Denekamp Lattrop Usselo Dalfsen Zalk	Grote Geesterense Molen Braakmolen Nicolaasmolen Oortman Møl Wissink's Møl De Westermolen De Valk	W. Ruiter J.H.A. Jansen J.A.J. Derkman G.J. Wieffer H.J. Hamer Th.V. Vellinga	0546-78026 053-338564 05413-52345 074-774531 0546-562153 03210-17465	0546-578026 053-4338564 0541-352345 074-2774531 0546-562153 0321-317465
Gelderland	Buren Haften Hellouw Lunteren Klarenbeek-Voorst Neede Oostendorp Silvolde Twello Varsseveld Walderveen Warnsveld Zoelen Zuilichem	Prins van Oranje De Blauwe Reiger Achterste Hellouw De Hoop De Hoop De Hollandse Molen De Tijd stenen grondzeiler Havekes Mölle De Engel Walderveense Molen Nooit Gedacht De Korenbloem De Hoop	P.F. Leeuw F.J. Ooms J. Knegt E. Top F.T. Gunnewick A.J. Pasman M.J. van Til H.J. Nijhof E. Tijman G.W. ten Hake J.H. Konink S. Mulder D.J. Abelskamp D. Veenstra J. Verwey	03447-1643 03448-2391 04188-1840 08386-1591 05443-72881 05450-93102 03200-45215 05456-1371 05700-16844 08359-8725 023-273486 05750-25068 03440-14293 04187-1508	0344-571643 0344-682391 0418-581840 0318-461591 0544-372881 0545-293102 0320-245215 0545-261371 0570-616844 0315-298725 023-5273486 0575-525068 0344-614293 0418-671508
Utrecht-'t Gooi	Breukelen Maarsse	Kortrijkse Molen Molen van polder Westbroek	J. den Besten G.J. Pouw	02943-3364 02159-45428	0294-233364 035-6945428
Noord-Holland	De instructie wordt in Noord-Holland verzorgd door een 20-tal gastgevende molenaars. Er is een roulatie-systeem van toepassing. De coördinatie hiervan vindt plaats vanuit het Afdelingsbestuur; Secretariaat: T.P. v.d. Nieuwendijk, tel.nr. 072-338280.				072-5338280
Zuid-Holland	Aarlanderveen Bleskensgraaf Benthuisen Hazerswoude Hazerswoude Dorp Hoornaar Kinderdijk Streefkerk Streefkerk Wateringen	Bovenste Molen De Wingerde Molen De Haas Groenendijkse Molen Nieuw Leven Oudendijkse Molen Boezemmolen nr. 4 Broekmolen De Achtkantermolen Windlust	P. v.d. Bosch A.A. Schouten J. Siebert J.J. v.d. Akerboom W. Meerkerk J.C. Noorlander J.W. Slingerland C.P.M. Franken	01726-12392 01849-2676 079-313484 01728-8357 01838-2646 01848-3528 01848-3183 01749-45300	0172-612392 0184-692676 079-3313484 0172-588357 0183-582646 0184-683528 0184-683183 0174-245300
Zeeland	Biervliet Domburg Sint Annaland Wemeldinge Zuidzande	De Harmonie Weltevreden standerdmolen Aeolus bergmolen	P.J. Lijbaart J. Hoefkens M.A. Kodde J. Wagenaar P. de Hulster	01152-1462 01180-11965 01665-2167 01134-1498 01170-52418	0115-481462 0118-611965 0166-652167 0113-501498 0117-452418
Noord-Brabant	Asten Bergeijk Heeze Oeffelt Oirschot Roosendaal Vlieden Uden Zeeland	standerdmolen standerdmolen St. Victor De Vooruitgang De Korenaar De Twee Gebroeders De Hoop bergmolen standerdmolen Coppensmolen	E.A.M. van Stekelenburg J. Kuitert G. Sturkenboom T. van Bergen W. Verbruggen N.J.M. van Eekelen J.G.M. Coppens C. van Dongen	04936-93504 04707-3571 04907-62602 08856-1718 04997-75022 01658-1453 04930-14300 08865-1400	0493-693504 077-4773571 040-2262602 0485-361718 0499-575022 0165-301453 0493-314300 0486-451400
Limburg	Beesel Gronsveld Meterik Roggel Stramproy	De Grauwe Beer torenmolen Eendracht maakt Macht Molen van Nijken Molen van Nijls	J.L.J. Derckx J.H.M. Meessen E.J.M. Bakens J.T.M. van Woezik J. Nijls	04704-1390 043-614721 04784-2025 04933-9336 04956-2231	077-4771390 043-3614721 0478-532025 0493-539336 0495-562231

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS T.B.V. DE OPLEIDING

1. HET LESPAKKET

- * Basiscursus
Voor zover gereed. Alle lesstof wordt herschreven en zal de komende jaren verschijnen.
- * Verzamelinformatie
Practisch lesmateriaal
- * Informatie XII
Opbouw van het achtkant en de wipmolen
- * Informatie XX
Kruiwerken
- * Wieksystemen voor polder- en industriemolens

Bij aanmelding als lid in opleiding dient men dit lespakket aan te schaffen. Het omvat de benodigde theorie bij de opleiding.

De prijs is uiterst laag gehouden en bedraagt f 70,-.

2. TER VERBREIDING VAN KENNIS OVER MOLENS HEEFT HET GILDE ONDERSTAANDE UITGAVEN BESCHIKBAAR:

- * Informatie XXII
Bovenassen (f 12,50 incl. porto)
- * Informatie XVI
Waarom draaien molens linksom. Waarom helt de bovenas.
De tonmolen (f 12,50 incl. porto)
- * Informatie XIX
Molenaarservaringen (f 10,00 incl. porto)
- * Informatie XXI
Weercursus

3. GRATIS UITGAVEN

- * Statuten en Huishoudelijk Reglement
- * Bladen voor de maaluren-boekjes voor leden in opleiding en gediplomeerde leden
- * Examenen
- * Modelcontract voor vrijwillig molenaars
- * Folder betreffende de diverse Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen betreffende opleiding en bestellingen van het bovengenoemde:

De ledenadministratie van het Gilde: Mevr. E.N. Pouw-Schipper

Zwarteweg 70 1412 GE Naarden. Tel. 02159-45428

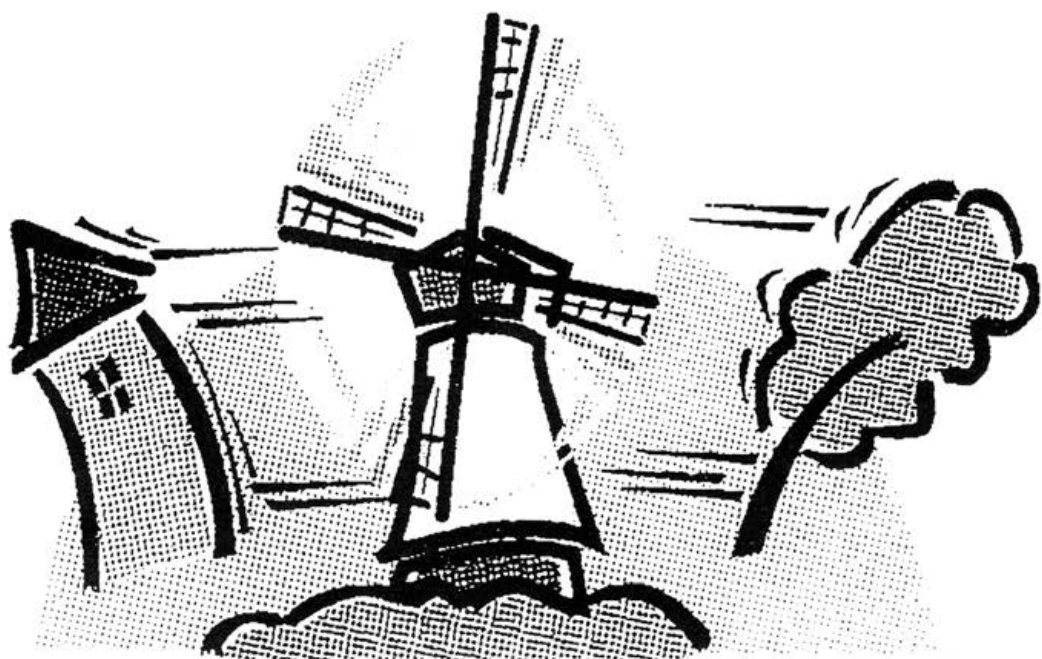
(Niet op zaterdag, dan zijn we op de molen!!!)

VOOR DE OPLEIDING AANBEVOLEN LITERATUUR

- * Molens
Ir. F. Stokhuyzen. (kopie op A4 formaat) f 25,- (incl. porto)
- * Opleiding Watermolenaar
Ing. J. den Besten. Te bestellen door storting van f 50,- (incl. porto) op giro 139 754 te Loenen a/d Vecht
- * Zingende Stenen
D.J. Abelskamp f 45,- (excl. porto)
- * Rond Zingende Stenen
D.J. Abelskamp f 45,- (excl. porto)
- * Beide laatste boeken te bestellen via girorek. 148232 t.n.v. Rabobank Midden-Westland
t.g.v. rek. nummer 13.53.85.210 van de penningmeester van de cursuscommissie G. Barendse te Poeldijk.
- * Bestelt u beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 99,- (incl. porto)
- * Veiligheid op wind- en
De Hollandsche Molen.
watermolens
f 10,- (incl. porto) via de ledenadministratie

Inleveren copy:

Voor Gildebrief no. 4 (verschijningsdatum 15 december 1995) dient Uw kopij vóór 1 november 1995 bij de Gildebrief-redactie binnen te zijn.

Geef molens de ruimte.

HET GILDE VAN

MOLENAARS

